

**Kirsikka Kivero,
Niina Koivula &
Sara Sunikka**

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), diakoniatyö
Opinnäytetyö, 2020

”SINULLE ON TEHTY VÄÄRIN, EIKÄ SELLAISTA OIKEUTA MIKÄÄN”

Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n auttamistyö asiakkaiden silmin

TIIVISTELMÄ

Kirsikka Kivero, Niina Koivula & Sara Sunikka

"Sinulle on tehty väärin, eikä sellaista oikeuta mikään" – Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n auttamistyö asiakkaiden silmin

51 sivua, 2 liitettä

Syksy, 2020

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK), diakoniatyö

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää, millaista apua ja tukea kristillisten ja kristillisperäisten uskontojen uhrit kokevat hengellistä väkivaltaa kohdanneen tarvitsevan. Tarkoituksenamme oli myös tutkia, millaisena Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n asiakkaat kokevat UUT ry:n tarjoaman avun. Tavoitteenamme oli lisätä tietoa hengellisestä väkivallasta ja keinoista auttaa uskontojen uhreja. Teimme opinnäytetyön yhteistyössä Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n kanssa, mutta tutkimustamme voisi hyödyntää myös muiden palveluntarjoajien suorittamassa auttamistyössä.

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus. Aineistonkeruumenetelmänämme oli teemahaastattelu, joten aluksi muodostimme haastattelujen tueksi teemahaastattelurungon. Haastattelimme seitsemää informanttia. Aineiston analyysin toteutimme litteroimalla nauhoitetut haastattelut ja värikoodaamalla niistä nousseet teemat. Analysoinnin viimeisessä vaiheessa teemoitimme aineiston.

Opinnäytetyömme tuloksista nousi esiin hengellistä väkivaltaa kohdanneen tarve tulla kuulluksi ja nähdyksi. Tuloksista käy myös ilmi, että hengellistä väkivaltaa kohdannut kaipaa UUT ry:n tarjoaman avun lisäksi usein myös ammattiapua. Apua etsittiin pääosin internetin hakukoneiden avulla itsenäisesti. UUT ry:n vertaistukitoimintaa pidettiin erittäin hyödyllisenä ja yhdistyksen tiedottamistoimintaa yhteiskunnallisesti merkittävänä. Informanttien kehitysehdotukset UUT ry:n toiminnalle painottuivat pääsääntöisesti sen nykyisen toiminnan kehittämiseen, mutta tuloksista ilmeni myös tarve liittää enemmän ammattiauttajia osaksi UUT ry:n toimintaa.

Johtopäätöksissämme käsittelemme vertaistukitoiminnan hyödyllisyyttä ja uskontojen uhrien tarvetta saada tietoa hengellisestä väkivallasta. Paneudumme myös ammattiavun merkitykseen sekä haasteisiin, jotka sen saamiseen liittyvät. Vertasimme UUT ry:n toimintaan liittyviä tuloksiamme UUT ry:n omien palautekyselyiden tuloksiin. Tämä vahvisti osittain omia tuloksiamme, mutta osoitti myös eroavaisuuksia tuloksiemme välillä.

Asiasanat: hengellinen väkivalta, teemahaastattelu, uskonnollisuus, Uskontojen uhrien tuki ry, vertaistuki

ABSTRACT

Kirsikka Kivero, Niina Koivula & Sara Sunikka

“You have been wronged and nothing justifies that” – The work of Support for Victims of Religions through the clients’ eyes

51 p., 2 appendices

Autumn, 2020

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor’s Degree Programme in Social Services

Option in Diaconal Work

Bachelor of Social Services

The purpose of this thesis was to establish what kind of support and help a person who has experienced spiritual violence in Christian religions or religions of Christian origin needs. The intention was also to establish how the clients of Support for Victims of Religions (also known as UUT ry) perceive the help that was provided for them by UUT ry. The goal was to increase knowledge about religious abuse and find ways to help victims of religions. The thesis was done in collaboration with UUT ry, but the research could also be utilized by other service providers in their work.

The thesis was carried out as a qualitative study. The data collection method was a thematic interview. A thematic interview frame was initially formed to support the interviews and seven informants were interviewed. The analysis of the data was done by transcribing the recorded interviews and color-coding the themes that emerged from them. In the last stage of the analysis, the material was thematized.

The results strongly reflect that those who have suffered religious abuse need to be seen and heard. The results also show that those who have experienced spiritual violence need professional help as well as information about religious abuse. The informants had mainly sought help through online search engines themselves. UUT ry’s peer support activities were considered very useful and the association’s public information activities were considered socially significant. The informants’ ideas for development mainly focused on the development of UUT ry’s current operations, but the need to involve more professional helpers in UUT ry’s activities also emerged.

In the conclusion, the usefulness of peer support activities and the victims’ need to be informed about religious abuse are highlighted. The importance of professional help and the challenges involved in obtaining it are also examined. The results of this study have also been compared with the results of UUT ry’s feedback surveys. The results of the thesis study and the feedback surveys reinforced one another, but some differences could also be found.

Keywords: peer support, religious abuse, religiosity, Support for Victims of Religions, thematic interview

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 USKONTOJEN UHRIEN TUKI UUT RY	7
3 HENGELLINEN VÄKIVALTA JA SEN VAIKUTUKSET	10
3.1 Hengellinen väkivalta	10
3.2 Hengellisen väkivallan historia	11
3.3 Hengellisen väkivallan muodot.....	12
3.4 Terve ja epäterve uskonnollisuus.....	13
3.5 Uskonnon vaikutus mielenterveyteen.....	15
4 USKONTOJEN UHRIEN APU JA TUKI	18
4.1 Mistä apua voi saada?	18
4.2 Uskontojen uhrien auttaminen seurakunnassa	19
4.3 Vertaistuki	20
4.4 Psykoterapia	21
5 TUTKIMUKSEN SUORITUS.....	23
5.1 Opinnäytetyön tausta ja tutkimustehtävä	23
5.2 Laadullinen tutkimus	25
5.3 Teemahaastattelu	26
5.4 Aineiston analyysi	27
5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	28
6 TULOKSET	32
6.1 Minkälaista apua hengellistä väkivaltaa kokenut tarvitsee?	32
6.2 Kokemukset Uskontojen uhrien tuki UUT ry:stä.....	33
6.3 Kehittämisehdotuksia Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n toiminnalle	36
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	39
8 POHDINTA	42
8.1 Tulosten tarkastelu.....	42
8.2 Ammatillinen kasvu: Kirsikka.....	43
8.3 Ammatillinen kasvu: Niina	44

8.4 Ammatillinen kasvu: Sara.....	45
8.5 Jatkotutkimusaiheet	46
LÄHTEET	48
LIITE 1. Haastattelukutsu.....	52
LIITE 2. Uskontojen uhrien teemahaastattelurunko	53

”Mielestäni hengellistä väkivaltaa kokenut tarvitsee ennen kaikkea kokemuksen, että hän tulee kuulluksi ja nähdyksi, aidosti kohdatuksi kipujensa ja kokemansa vääryyden kanssa. Usein hengellistä väkivaltaa kokenut pelkää kuvitelleensa tai vähintäänkin liioitelleensa kokemuksiaan, ja tällöin on tärkeää, että hänelle sanoitetaan, että sinulle on tehty väärin eikä sellaista oikeuta mikään.”

- Tutkimusta varten haastateltu henkilö -

1 JOHDANTO

Uskonnoista on kautta aikojen haettu tukea, turvaa, apua ja lohtua vaikeisiin elämäntilanteisiin. Ihmiset ovat kokeneet johdatusta sekä saaneet erilaisia merkkejä Jumalan olemassaolosta. Kristilliset uskontokunnat ovat jakautuneet pienemmiksi yhteisöiksi, joissa kristinuskon eri piirteet korostuvat. Tällaiset uskonnolliset liikkeet ovat yleensä erittäin karismaattisia, ja niihin joko synnyttään tai päädytään usein jonkin vaikean elämänvaiheen kautta, jossa ihminen etsii itselleen apua ja tukea. Joskus kuitenkin avun ja lohdun tuottaneesta yhteisöstä muodostuu hitaasti ja huomaamattomasti paikka, joka ei olekaan enää turvallinen, ja jossa hallitaan lähinnä pelolla. Uhrilla voi mennä pitkään, ennen kuin hän ymmärtää, ettei yhteisön sisällä tapahtuvat asiat ole normaaleja tai välttämättä edes laillisia. Tällaisia asioita voivat olla esimerkiksi tahalliset fyysiset, psyykkiset, taloudelliset tai seksuaaliset vahingonteot. Niitä perustellaan usein Jumalalla tai Raamatulla, ja niiden harjoittamista kutsutaan hengelliseksi väkivallaksi (Villa, 2013, 14.)

Kun entisestä avunantajasta tuleekin syy hakea apua, uhri on täysin uuden edessä ja usein myös hyvin yksin. Varsinkin käsittelemättöminä hengellisen väkivallan kokemukset saattavat vaikuttaa uhrin hyvinvointiin erittäin negatiivisesti tehden uuden elämän aloituksen yhteisön ulkopuolella hyvin haastavaksi. Uskonnollisista yhteisöistä hengellisen väkivallan vuoksi irtaantuneet ovat pahimmillaan saattaneet kohdata sellaista väkivaltaa, joka aiheuttaa syviä traumoja tai fyysisiä jälkiä. Joissain tilanteissa uhri joutuu kokemaan koko perheen ja läheisverkoston menetyksen. Uskonnon uhri kokee usein myös pelkoa, häpeää ja syyllisyyttä yhteisöstä eroamisesta.

Koettu hengellinen väkivalta on uhrille usein herkkä ja vaikea asia, ja se saattaa vaikuttaa sitä kohdanneen ihmisen koko tulevaisuuteen. Siksi on tärkeää sekä löytää työkaluja uhrien tukemiseen että jakaa tietoutta sen vaikutuksista ja ilmenemismuodoista niin, ettei se olisi enää missään hyväksyttyä. Hengellistä väkivaltaa ja sen vaikutuksia on käsitelty mediassa viime aikoina entistä enemmän, ja se osaltaan vaikutti meidän mielenkiintomme heräämiseen. Kävimme yhteisiä keskusteluja aiheen ympäriltä, ja huomasimme, että meillä kaikilla on halu auttaa

uskontojen uhriksi joutuneita ihmisiä. Teimme heti alussa myös huomioita siitä, että avun saaminen voi olla haastavaa, ja auttajalla on erittäin tärkeä rooli, kun hän kohtaa hengellistä väkivaltaa kokeneen ihmisen. Opinnäytetyöprosessin edetessä tämä havainto vahvistui.

Tämä opinnäytetyö käsittelee hengellisen väkivallan uhriksi joutuneiden ihmisten auttamistyön kehittämistä. Toteutimme opinnäytetyön yhteistyössä Uskontojen Uhrien tuki UUT ry:n kanssa, josta käytämme tässä opinnäytetyössä jatkossa lyhennettä UUT ry. Vaikka opinnäytetyömme päätarkoitus on kehittää UUT ry:n auttamistyötä, toivomme, että muutkin sektorit voisivat hyödyntää tuloksiamme.

2 USKONTOJEN UHRIEN TUKI UUT RY

Uskontojen uhrien tuki UUT ry on perustettu vuonna 1987, ja se rekisteröitiin vuonna 1993 poliittisesti, uskonnollisesti ja taloudellisesti sitoutumattomaksi yhdistykseksi. Yhdistyksen päätavoite on tukea uskonnollisissa yhteisöissä vaikeuksiin joutuneita henkilöitä sekä heidän läheisiään. (Uskontojen uhrien tuki ry. Yhdistys. UUT ry.)

UUT ry auttaa uskontojen uhreja muun muassa vertaistuen keinoin. UUT ry järjestää vertaistukitapaamisia verkossa sekä fyysisesti useilla paikkakunnilla ympäri Suomen. Vertaistukiryhmissä on uhreja useista eri uskonyhteisöistä, ja UUT ry:llä on myös kohdennettuja vertaistukiryhmiä. Helsingissä järjestetään kohdennettuja vertaistukiryhmiä esimerkiksi naisille tai seksuaalivähemmistöön kuulville. Lisäksi UUT ry ylläpitää vapaaehtoisvoimin toimivaa tukipuhelinta. (Villa 2013, 113; Uskontojen uhrien tuki ry. Löydä tukea; Uskontojen uhrien tuki ry. Löydä tukea. Vertaistukiryhmät.)

Yhdistyksen tekemä auttamistyö ei kuitenkaan rajoitu pelkästään vertaistukiryhmiin. UUT ry pyrkii vaikuttamaan yhteiskuntaan siten, että uskonnollisten yhteisöjen harjoittama väkivalta, ihmisoikeusloukkaukset ja syrjintä eivät olisi enää missään tai millään tavalla hyväksyttyjä. Tähän tavoitteeseen UUT ry on pyrkinyt esittämällä kokemuksiin sekä tutkimuksiin pohjautuvia kantoja viranomaisille, tutkijoille, poliitikoille sekä muiden järjestöjen ja median edustajille. Lisäksi UUT ry seuraa Suomessa toimivien uskonnollisten yhteisöjen toimintaa sekä kokoaa ja analysoi niihin liittyvää tietoa. UUT ry myös osallistuu kansainväliseen eri uskontojen toimintaa koskevaan vuoropuheluun, ja tekee yhteistyötä muiden samankaltaisten järjestöjen kanssa. (Uskontojen uhrien tuki ry. Yhdistys. UUT ry.)

UUT ry arvioi vuosittain omaa toimintaansa. Vuoden 2019 toimintaa arviointiin sähköisen Google Forms -kyselyn avulla, johon vastasivat vuonna 2019 toimintaan osallistuneet. Kysely sisälsi kysymyksiä liittyen UUT ry:n vertaistuki-, tiedotus- ja vaikutustoimintaan. Kyselyn tavoitteena oli arvioida, miten UUT ry:n ver-

taistukitoiminta on hyödyttänyt siihen osallistuneita, sekä miten vertaistukitoimintaa voitaisiin kehittää. Vertaistukitoiminnalla tarkoitettiin kaikkia UUT ry:n tarjoamia vertaistuen muotoja, eli fyysisiä vertaistukitapaamisia, Facebookin vertaistukiryhmiä, Tukinet- vertaistuki- ryhmächatia sekä vertaistukipuhelinta. Lisäksi kyselyllä pyrittiin selvittämään toimintaan osallistuvien näkemyksiä UUT ry:n tiedottamistoiminnasta ja sen kehittämisestä sekä siitä, minkälaista toimintaa UUT ry:n toivotaan järjestävän tulevaisuudessa. Toimintaa arvioitiin numeraalisesti asteikolla 1–5 sekä sanallisesti avoimilla kysymyksillä. Vuoden 2019 toiminnan arvio on tehty pienin muokkauksin samanlaiseen pohjaan kuin vuosien 2018 ja 2017 toiminnan arvioinnit. Tämä mahdollistaa toiminnan arviointien tulosten vertaamisen aikaisempien vuosien tuloksiin. (Valkila & Tervo, 2020.)

Vuoden 2019 toiminnan arvioinnin kyselyyn vastanneet kokivat UUT ry:n vertaistukitoiminnan yleisesti erittäin onnistuneeksi. Vertaistukitoimintaa arvioitiin hyödyllisyyteen, turvallisuuteen ja tiedon saavutettavuuteen liittyvin väittämin. Toiminnan arvioinnissa esitettiin myös väittämiä vertaistukitoiminnan oletetuista hyödyistä. Näistä väittämistä suurimpana hyötynä nähtiin omaan tilanteeseen uusien näkökulmien saaminen. Korkeita keskiarvoja olivat saaneet myös väittämät; *”UUT:n tiedotustoiminta (esiintyminen mediassa, sosiaalisessa mediassa, nettissä) on toiminut minulle vertaistukena”* ja *”Olen saanut kannustusta, joka on auttanut jaksamaan”*. (Valkila & Tervo 2020.)

Vertaistukitoiminnan kehittämiseksi oli muun muassa toivottu tapaamiskerroille eri teemoja, joita ryhmänvetäjä alustaisi, sekä useammalle paikkakunnalle seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille kohdennettuja ryhmiä. (Valkila & Tervo 2020.) Myös vuoden 2018 toiminnan arvioinnissa vertaistukitoiminnan kehittämisideoina mainittiin vertaistapaamisten alustukset ja kohdennetut vertaistukiryhmät. Kohdennettuja ryhmiä toivottiin vuonna 2018 erityisesti entisille vanhollislestadiolaisille, mutta myös muiden liikkeiden entisille jäsenille. (Valkila & Gummerus 2019.)

Myös UUT ry:n tiedottamistoiminta sekä mediassa että Facebookissa koettiin onnistuneeksi vuoden 2019 osalta. Toimintaan osallistuneet olivat kuitenkin toivonneet UUT ry:n tiedottamistoiminnan olevan vielä entistä laajempaa. UUT ry:n oli toivottu nostavan vuoden 2020 tiedottamistoiminnassa esille erilaisia teemoja.

Näitä teemoja olivat lasten oikeudet, seksuaalisen väkivallan uhrit sekä lapset erotilanteissa. (Valkila & Tervo 2020.)

Kyselyn päätteeksi toimintaan osallistuneilta kysyttiin, millaista toimintaa UUT ry:n tulisi järjestää vuonna 2020. Vastanneet olivat toivoneet pääosin UUT ry:n toiminnan pysyvän samankaltaisena ilman muutoksia. Kyselyn perusteella UUT ry arvioi vuoden 2019 vertaistuki-, tiedotus- ja vaikutustoiminnan erittäin onnistuneeksi. Tuloksissa näkyi suurilta osin pientä kasvua kaikkien teemojen osalta verrattuna vuosiin 2018 ja 2017. (Valkila & Tervo 2020.)

3 HENGELLINEN VÄKIVALTA JA SEN VAIKUTUKSET

3.1 Hengellinen väkivalta

Ilmiönä hengellinen väkivalta on vaikeasti selitettävä ja ristiriitainen. Jokainen kokee hengellisen väkivallan omalla tavallaan. Se mikä on toiselle hengellistä väkivaltaa, ei välttämättä ole sitä toiselle. Hengellinen väkivalta tapahtuu uskonyhteisöissä, ja se voi olla lähtöisin koko yhteisöstä, tai sitä voi tehdä yksittäinen henkilö. Se voi olla muodoltaan esimerkiksi seksuaalista, fyysistä tai henkistä. Hengellisen väkivallan eri muotoja yhdistää sen oikeuttaminen uskonnon, Raamatun tai Jumalan avulla. Henkinen väkivalta voi olla pelottelua, syyllistämistä, toisen ihmisen kontrollointia, vallan väärinkäyttöä, nöyryyttämistä ja pakottamista. Lapset koettu hengellinen väkivalta voi johtaa usein häpeäidentiteetin syntymiseen, joka tarkoittaa koko minuuden tarkastelua häpeän kautta. (Villa 2013, 15–18, 27.)

Hengellisen väkivalta vaikuttaa uhrin ajatuksiin ja toimintaan, saaden uhrin tuntemaan itsensä vääränlaiseksi. Uhri ei saa kertoa epäterveessä uskonnollisessa yhteisössä omia ajatuksiaan eikä hänellä saa olla omia mielipiteitä. Hengellinen väkivalta on usein läsnä yhteisön toiminnassa ja ajattelussa, ja se vaikuttaa uhrin elämään kokonaisvaltaisesti. (Hurtig 2013, 152–154.)

”Harva asia erottaa ihmisiä enemmän Jumalasta ja toisista ihmisistä kuin hengellinen väkivalta.” (Villa 2013, 116.)

Uskonnon uhri ei välttämättä edes itse tiedosta olevansa uhri. Hän saattaa aistia yhteisönsä painostuksen, mutta voi pitää sitä täysin normaalina yhteisöön kuuluvana ominaisuutena. Sen sijaan hän saattaa huomata painostusta ja epäkohtia muissa yhteisöissä, vaikka onkin sokea oman yhteisönsä epäjohdonmukaisuuksille, kuten alistamiselle tai ristiriidoille. Hengellisen väkivallan uhriksi joutuminen koskettaa myös uhrin läheisiä. Joissain tapauksissa uhrin kipu saattaa jopa heijastua tuleviin sukupolviin. (Ruoho 2013, 33, 297–298.)

Hengellistä väkivaltaa on tutkittu Suomessa suurimmaksi osin opinnäytetöissä ja pro gradu- tutkielmissa. Suomessa ei ole kuitenkaan tehty toistaiseksi tutkimusta hengellisestä väkivallasta kärsineiden ihmisten auttamistyön kehittämiseksi. Lähellä omaa tutkimustamme on esimerkiksi Mikko Sulanderin (2003) pro gradu - tutkielma *Hengellä hakatut*. Sulanderin (2003) tutkimuksessa uhrit kertovat kokemuksiaan autetuksi tulemisesta.

3.2 Hengellisen väkivallan historia

Mikko Pisilä (2014) on tutkinut pro gradu- tutkielmassaan *Hengellisen väkivallan mestari – Matteuksen Jeesus ja uskonnollisen polemiikin kielipelit* Jeesuksen harjoittamaa hengellistä väkivaltaa Matteuksen evankeliumissa. Tutkielmassa todetaan, että Jeesuksen ajassa hänen toimintansa näyttäytyy hyväksyttävänä, mutta nykyaikaisten hengellistä väkivaltaa koskevien käsitysten mukaan Jeesuksen toiminta olisi tuomittavaa. Pisilän (2014) pro gradu- tutkielman perusteella voisi siis todeta, että hengellistä väkivaltaa kristillisissä yhteisöissä on ollut jo Uuden testamentin aikaan. (Pisilä, 2014, 2)

Katolisen ja protestanttisen kirkon menneisyydessä onkin useita esimerkkejä siitä, kuinka niiden sisällä on käytetty väkivaltaa yhteisön omia jäseniä kohtaan. Sen lisäksi viimeisen sadan vuoden sisällä syntyneiden kristillisten tai kristillispe- räisten liikkeiden historiassa on useita väkivallan tilanteita tai rakenteita. Kristin- usko on paitsi uskoa Jeesukseen ja hänen pelastustehtävänsä, myös oikeanlai- sen uskon harjoittamista, jonka vastakohta on kerettiläisyys eli harhaoppisuus. (Linjakumpu 2015, 27–28.)

1100-luvun puolivälissä paavi oli kristillisen opin ylin vartija, joka määritteli oikean uskon, ja tästä opista irtautuminen merkitsi katolisen kirkkoisä Tuomas Akvino- laisen mukaan epäuskoa. Epäuskon esimerkkejä oli muun muassa kerettiläisyys eli virallisesta uskonopista poikkeava harhaoppi, pakanuus, juutalaisuus, uskosta luopuminen ja jumalanpilkka. Katolilaisen kirkon keskuudessa syntyi inkvisitio, jonka tarkoituksena oli toimia kerettiläisyyttä vastaan sekä henkisen että fyysisen

kidutuksen keinoin. 1800-luvulla taas protestanttiset liikkeet halusivat, että ihmiset tutkivat itse Raamattua ja arvioisivat omakohtaisesti sen oppia. Syntyi radikaali muutos, jonka seurauksena ihmisten jumalasuhde yksilöityi, eikä kirkkoinstituutiota tarvittu enää välittäjänä ihmisen ja Jumalan välillä. Oikean ja väärän määrittely koettiin entistä subjektiivisempänä ja protestantit halusivat päästä lähelle Raamatun todellista sanomaa ilman kirkon ”vääristävää” vaikutusta. Tämä johti asteittain siihen, että toisten ihmisten uskonnollisuutta alettiin arvioida siten, että väkivaltaisten mekanismien synty mahdollistui. (Linjakumpu 2015, 30.)

1960-luvulla alkoi yhteiskunnallinen vapautuminen, jonka seurauksena Euroopassa ja Yhdysvalloissa syntyi lukuisia uusia uskonlahkoja ja liikkeitä, joihin ihmiset hakeutuivat, kun vallinneet tavat ja käyttäytymismallit eivät enää tyydyttäneet heitä. 1960-luvulta alkanutta aikakautta kutsutaankin kulttuuriseksi sekasorrokseksi, jolloin yhteiskunnallisia ja uskonnollisia arvoja asetettiin kritiikin kohteeksi. Suomessa tähän reagoitiin olemassa olevien liikkeiden ja evankelisluterilaisuuden kautta. Tällaiset muutokset eivät itsessään aiheuta hengellistä väkivaltaa, mutta väkivalta liittyy uuden ja vanhan välisiin yhteentörmäyksiin. Erityisesti Yhdysvalloissa syntyneet uudet pienet liikkeet saivat paljon mediahuomiota, jolloin hengellistä väkivaltaa alettiin tutkia ja selittää. (Linjakumpu 2015, 31–34.)

Monien nykyisten liikkeiden taustat ovatkin vuosisataisen kehityksen tulos, joissa on omaksuttu tietynlainen suhde virallisiin instituutioihin. Uskonnolliset yhdyskunnat ovat voineet määritellä suhteellisen vapaasti oman toimintansa rajat, logiikan ja sisällön, omat norminsa ja rangaistukset, jotka syntyvät normien rikkomisesta. Tämä on hengellisen väkivallan mahdollistumisen kannalta olennaista. (Linjakumpu 2015, 35.)

3.3 Hengellisen väkivallan muodot

Vaikka hengellinen väkivalta usein mielletään omaksi erilliseksi väkivallan ilmentymäkseen, siihen sisältyy paljon erilaisia väkivallan muotoja. Esimerkiksi Jumalalla ja helvetillä pelottelun lisäksi siihen saattaa sisältyä myös fyysisistä ja henkistä väkivaltaa, seksuaalista tai sukupuolittunutta väkivaltaa, taloudellista hallintaa,

kaltoinkohtelua, laiminlyöntiä, kulttuuriin tai uskontoon liittyvää väkivaltaa, vainoamista tai jopa kiusaamista koulussa tai varhaiskasvatuksessa. (Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Lapset, nuoret ja perheet. Työn tueksi. Väkivallan ehkäisy. Väkivallan muodot.; Kuokkanen 2011, 15.)

Villa (2013) ja Ruoho (2013) antavat esimerkkejä eri väkivallan muodoista osana hengellistä väkivaltaa. Hengelliseen väkivaltaan saattaa liittyä seksuaalista väkivaltaa, kuten raiskauksia ja hyväksikäyttöjä. Niistä ei usein uskalleta puhua, eikä tekijä välttämättä koe tekevänsä väärin. Seksuaalinen väkivalta saattaa kohdistua myös lapsiin. (Villa 2013, 186–188). Fyysinen väkivalta voi olla monimuotoista sekä lapsiin että aikuisiin kohdistuvaa pahoinpitelyä. Se voi ilmetä esimerkiksi kurittamisena tai lyömisenä, ja sitä voi tapahtua parisuhteen tai perheen sisällä. Hengellinen väkivalta voi olla myös taloudellista. Taloudellista väkivaltaa harjoitetaan siten, että yhteisön jäseniltä huijataan rahaa yhteisön tai Jumalan tarkoittaman työn käyttöön, vaikka todellisuudessa valuutta meneekin yhteisön johtajalle. (Ruoho 2013, 188–189, 177–183.)

Hengellistä väkivaltaa kokenut saattaa luulla, että hän ja muut yhteisön jäsenet toteuttavat Jumalan tahtoa, vaikka todellisuudessa onkin kyse hengellisestä väkivallasta. Yhteisö edustaa uhrille ainoa ja yhtä totuutta sekä Jumalan tahtoa. Yhteisöissä voi myös esiintyä rakenteellista väkivaltaa, joka tarkoittaa sitä, että yhteisöissä on runsaasti tai toistuvasti hengellisen väkivallan uhreja. Väkivaltaa peitellään ja yhteisöä suojellaan enemmän kuin uhreja, ja tämä mahdollistaa hengellisen väkivallan jatkumon. (Lindström & Ojalampi 2020, 113–115.)

3.4 Terve ja epäterve uskonnollisuus

Terveen ja epäterveen uskonnollisuuden määrittely ei ole täysin ongelmaton. Mikään ei ole absoluuttisesti tervettä tai epätervettä. Se, mikä voi olla toiselle suuri voimavara, voi tuottaa toiselle suurta ahdistusta. Usein myös ihmisten uskonnollisuudessa voi olla sekä terveitä että epäterveitä piirteitä. Uskonnolliset tai hengelliset kokemukset toimivat monille minäkuvan rakentajina. Uskonto, sekä siihen liittyvät arvot, elämäntavat ja normit voivat edistää henkistä, sosiaalista ja

fyysistä hyvinvointia, jolloin puhutaan terveestä uskonnollisuudesta. Uskonnon vaikutus hyvinvointiin voi olla myös täysin päinvastainen, jolloin puhutaan taas epäterveestä uskonnollisuudesta. Uskonnon positiivinen tai negatiivinen vaikutus hyvinvointiin riippuu hyvin paljon siitä, miten valtaa käytetään uskonyhteisöissä. Mitään tiettyä uskontoa ja yhteisöä ei voi kuitenkaan yleistäen pitää hyvinvoinnille haitallisena. (Villa 2013, 60, 63–65; Gothöni 2014, 149.)

Yleisesti terve usko on sisäistettyä ja sitoutunutta uskoa, joka on avointa, itsekriittistä ja abstraktia. Sisäistetty terveeksi koettu uskonnollisuus kasvaa ja vahvistuu uskonnollisissa yhteisöissä, jotka ylläpitävät elämää ja tukevat mielenterveyttä. Tällöin yhteisön toiminnan on oltava läpinäkyvää ja yksilöä kunnioittavaa. Sitoutunutta uskonnollisuutta pidetään lohduttavana, koska se antaa mahdollisuuden läheisyyteen ihmisten ja Jumalan kanssa. (Gothöni 2014, 150.)

Terveeseen uskontoon kuuluu luottamus Jumalaan. Siinä Jumala kestää ihmisen vihan ja muut negatiiviset tunteet ilman, että kostaisi tai rankaisi ihmistä. Hyvinvointia edistävä uskonto on Jumalan lahja ja sallii elämästä nauttimisen. Oma henkilökohtainen vakaumus edistää omaa hyvinvointia varmemmin kuin ulkokohmainen. Uskonnolliset ihmiset ovat yleisesti ottaen toiveikkaita ja tyytyväisiä elämäänsä. Suomalaiskristityistä suurin osa kokee uskon elämää kannattelevaksi asiaksi. Usko auttaa kohtaamaan vaikeuksia ja antaa elämälle tarkoituksen. (Villa, 2013, 65.)

Epäterve usko taas etsii auktoriteeteista riippuvaista hyväksyntää, joka on konkreettista, itsestään selvää ja joustamatonta. Uskonnolliset yhteisöt, joissa on tiivis ryhmä ja autoritäärinen johtaja, houkuttelevat sellaisia ihmisiä puoleensa, joiden mieli on jo valmiiksi järkkynyt. (Gothöni 2014, 151.) Epäterveissä uskonyhteisöissä yhteisön johtohahmojen harjoittaman kontrolloimisen päämääränä on jäsenten täydellinen kuuliaisuus yhteisön säännöille. Näin jäseniä voidaan pitää hallinnassa joka tilanteessa, eikä heille anneta mahdollisuutta kyseenalaistaa asioita. Jäsen mieltää opettajansa luotettavana ystävänä, jolle hän saattaa kertoa itsestään arkaluotoisia asioita, ja näitä asioita voidaan myöhemmin käyttää kiristyksen tai uhkailun pohjana. (Ruoho, 2013, 22–23, 47.)

Fundamentalistinen yhteisö saattaa piilotella yhteisön sisällä tapahtuneita asioita julkisuuskuvan tai yhteisen edun vuoksi. Suuri osa epäterveiden uskonnollisten yhdyskuntien jäsenistä ei edes koe, että valta on yhteisöllä, vaan Jumalalla. (Ruoho, 2013, 22–23, 47.) Yhteisöissä tapahtuva vallan ja manipulaation käyttö rikkoo lisää ihmistä jonka mieli on järkkynyt jo ennestään, ja se lisää turvattomuuden tunnetta ja johtaa epäterveisiin vuorovaikutussuhteisiin. Epäterveen uskonnollisuuden tunnuspiirteinä on pidetty vaatimusta täydellisyyteen. (Gothóni 2014, 151.)

Epäterveistä uskonnollisista yhteisöistä puhutaan myös usein lahkoina. Ruohon (2013) määritelmän mukaan lahko on yhteisö, jonka sisäisesti ajatellaan yhteisön olevan moraalisesti, hengellisesti ja opillisesti ainoa ylivermainen hengellinen yhteisö, joka on ainoa tie pelastukseen. Tyypillisesti laškoissa ei hyväksytä itsestä ajattelua eikä arvostelua. (Ruoho 2013, 25.)

Myös UUT ry on listannut epäterveen uskonnollisuuden ominaispiirteitä, kuvaten epäterveitä uskonnollisia yhteisöjä myös lahkoina. UUT ry:n listaamia epäterveen uskonnollisuuden piirteitä ovat sisäinen kontrolli, eli yhteisö määrää jäseniensä henkilökohtaisista asioista ja niistä on velvollisuus raportoida, velvollisuus totella johtajan erehtymättömiä käskyjä, oppien ja todellisuuskäsityksen jäykkyys, suvaitsemattomuus, syylistäminen, jäsenten pelottelu, muunlaisen elämäntyylin näkeminen arvottomana, sensuuri, ihmissuhteiden rajoittaminen, uusien jäsenien värväys, peiteryhmät eli ryhmät, joilla on toinen nimi kuin yhdistyksellä, mutta niiden tarkoitus on tuottaa lisää varallisuutta ja jäseniä yhteisölle, yhteisön jäsenien painostaminen luovuttamaan omaisuutensa yhteisölle erilaisin keinoin, poliittinen vaikutusvalta, seksuaalinen manipulaatio, eroa harkitsevien painostaminen, väkivallan hyväksyminen sekä kyvyttömyys hyväksyä ryhmään, sen johtajiin tai oppeihin kohdistuvaa leikinlaskua. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry. Uskon yhteisöistä. Milloin huolestua.)

3.5 Uskonnon vaikutus mielenterveyteen

Maailmanterveysjärjestö WHO (2013) määrittelee mielenterveyden hyvinvoinnin tilaksi, jossa ihminen selviytyy arjen haasteista, ottaa osaa yhteisöön ja näkee omat kykynsä. Se on hyvinvoinnin pohja ja olennainen osa ihmisen kokonaisvaltaista terveyttä. Mielenterveys on laaja käsite, johon kuuluu myös fyysisiä tarpeita. Mielenterveys tarkoittaa kykyä suhtautua itseensä ja elämään myönteisesti. Ihmisellä on kyky ratkaista ongelmia sekä hän on tyytyväinen elämäänsä. Ihmisen elämässä mielenterveyden kannalta perustarpeet kuten ruoka, lämpö ja toimeentulo ovat tärkeitä. Sen lisäksi ihmissuhteet ja mielekäs tekeminen, kuten työ ja harrastukset, tukevat mielenterveyttä. (WHO. Newsroom. Fact sheets. Detail. Mental health: Strengthening our response; Lahti 1995, 45.)

Uskonnon positiiviset ja negatiiviset vaikutukset hyvinvointiin ulottuvat myös mielenterveyteen. Koenigin, McCulloughin ja Larsonin (2001) mukaan uskonnon negatiiviset vaikutukset ovat hyvin yksilöllisiä. Liittyessään epäterveeseen uskonnolliseen yhteisöön ihminen voi joutua luopumaan aiemmasta elämästään ja minuudestaan. Tiukkojen sääntöjen takia läheisiin ihmisiin ei välttämättä saa pitää yhteyttä sekä harrastuksista on luovuttava. Yhteisössä voi olla paljon sääntöjä ja elämä siellä kurinalaista. Mielialat yhteisöön liittyessä ja siitä erotessa vaihtelevat paljon. Ihminen voi kokea syyllisyyttä, häpeää ja ahdistusta ja samalla lujaa halua kuulua yhteisöön ollakseen sen jäsen. Erotessaan yhteisöstä ihminen voi joutua luopumaan uudelleen kaikesta ja tämä on usein henkisesti raskasta. (Kukkula 2007, 31; Lahti 1995, 13–18.)

Uskonnon negatiiviset vaikutukset mielenterveyteen on yleisimmin liitetty väärisiin auctoriteettiasemiin ja uskonnollisten yhteisöjen valtajärjestelmiin sekä niiden jäsenten asenteisiin. Yhteisö on jäsenensä mielenterveyden tuki niin kauan kuin jäsen voi yhtyä yhteisön ihanteisiin ja elämäntapaan. Ongelmallista onkin, jos uskonnollisen yhteisön jäsen ei jaa yhteisön uskonkäsitystä tai noudata yhteisön moraalialia ja elintapaa. Uskonnon negatiiviset vaikutukset voivat alkaa näkyä jo lapsuudessa, esimerkiksi jos lasta kuritetaan uskontoon vedoten tai pelotellaan Jumalalla. Lapsia pidetään erityisen herkkinä ahdistavien ja uhkaavien mielikuvien käytön vaikutuksille. Jumalalla pelottelemisen voi aiheuttaa paljon ahdistusta lapsessa, mutta myös aikuisissa, joille ei ole kehittynyt yksilöllistä ja realistista elämänkatsomusta. (Kukkula 2007, 31–32, 35–36, 38.)

Kun uskonnolliseen yhteisöön kuuluvalla jäsenellä ilmenee mielenterveyden ongelmia, on tärkeää selvittää ongelmien alkuperä, eli johtuvatko ne uskoon liittyvistä asioista vai jostakin muusta. Ihminen tulee ottaa huomioon kokonaisuutena. Uskonnosta voi tulla ahdistavaa, jos henkilö on liikaa sidoksissa siihen. Jos ihminen sairastuu mielenterveysongelmiin, hän tarvitsee yleensä muutakin apua, kuin pelkästään uskonnon ja yhteisön. Ihmistä ei yhteisön sisällä välttämättä osata hoitaa tai ohjata eteenpäin avun piiriin. (Kukkula 2007, 33–39.)

Yleisesti ottaen uskonnollisuutta ja hengellisyyttä pidetään kuitenkin niin aikuisten kuin lasten ja nuortenkin mielenterveyttä edistävänä tekijänä. Uskonnollisten yhteisöjen jäsenet voivat saada yhteisöltä tukea vaikeisiin elämäntilanteisiin sekä voimavaroja elämäänsä. Usko korkeampaan voimaan voi myös auttaa vaikeissa elämänvaiheissa. Uskolla onkin monia suojaavia keinoja, esimerkiksi synti itsessään käsitteenä voi estää ihmistä tekemästä pahoja tai vääriä tekoja. Uskovat kokevat myös rituaalista puhdistautumista, kuten vapautuksen ja armon kokemista synnin tunnustuksen jälkeen. Uskonnolla ja uskonnollisuudella on monia positiivisia vaikutuksia mielenterveyteen, jotka voivat näkyä muun muassa yleisenä tyytyväisyytenä tai onnellisuutena ja madaltuneena itsemurhariskinä. (Ojanen 1998; Porkka & Valtonen 2021 [painossa].)

4 USKONTOJEN UHRIEN APU JA TUKI

4.1 Mistä apua voi saada?

Kun hengellisestä väkivallasta kärsinyt ihminen irtautuu uskonnollisesta yhteisöstä, hän voi joutua aloittamaan kokonaan uuden elämän. Sosiaali- ja terveysalan ammattilainen voi auttaa yhteisön ulkopuolisen elämän aloittamisessa, esimerkiksi auttamalla asunnon etsimisessä tai erilaisten lomakkeiden täyttämisessä. (Tasala 2018) Hengellisen väkivallan uhrit voivat hakea ja saada apua kaikilta yhteiskunnan toimintasektoreilta. Yleisiä tukimuotoja uskontojen uhreille ovat vertaistukiryhmät, psykoterapia ja seurakunnalta tai julkisista sosiaali- ja terveysalan palveluista saatu apu. Esimerkiksi Väestöliiton Nuorten netti ja Suomen mielenterveysseuran kriisipuhelin ovat matalan kynnyksen palveluita, joista uskontojen uhrit voivat hakea apua. (Ruoho 2013, 345–349; Villa 2013, 267–269.)

Laadukkaan avun saaminen ei kuitenkaan ole uskontojen uhreille helppoa. Tämä tulee ilmi tutkimuksessa, joka käsitteli entisten Jehovan todistajien kokemuksia avunsaannista uskonnollisesta yhteisöstä eroamisen aikana ja sen jälkeen. Tutkimuksen mukaan kaikki informantit olivat kokeneet tarvetta saada keskustelua apua sosiaali- ja terveysalan ammattilaiselta, mutta osa ammattilaisista ei ollut uskonut uskontojen uhrien tarinoita. Lisäksi informantit kokivat, että sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilla ei ollut välttämättä tarpeeksi tietoa uskontojen uhrien oikeanlaisesta kohtaamisesta. Julkisella sektorilla uskontojen uhrien laadukkaan auttamistyön toteutus vaatisi muun muassa lisäkoulutusta uskontoon ja uskonnollisiin yhteisöihin liittyvissä asioissa sekä kykyä kohdata näihin liittyviä ongelmia. Johanssonin (2017) tutkimukseen osallistuneet olivat kuitenkin psykoterapian hyödylliseksi auttamisen keinoksi, mutta kokivat Kansaneläkelaitoksen myöntämän kolmen vuoden terapian liian lyhyeksi asioiden käsittelyyn. (Johansson 2017, 88–89; Klemola 2016, 20–21.)

4.2 Uskontojen uhrien auttaminen seurakunnassa

Uskonnon uhri voi hakea apua evankelisluterilaisesta seurakunnasta esimerkiksi papilta tai diakoniatyöntekijältä. Seurakunnissa on useita työntekijöitä, joilla on valmiuksia toimia sielunhoitajana sekä kokemusta hengellisten tarpeiden täyttämisestä. Sielunhoito on teologian ja psykologian yhdistämistä, ja sen lähtökohdana on kristillisen kirkon viitekehys. Sielunhoidosta voi olla paljon hyötyä hengellistä väkivaltaa kohdanneelle, ja oikeanlaisessa sielunhoidossa tulee näkyä lähimmäisenrakkaus, vuorovaikutus, asiantuntemus sekä kahden ihmisen kohtaaminen Jumalan edessä. Myös uhrin asioiden eteenpäin vieminen ja yhteiskunnallinen puuttuminen ovat osa sielunhoitoa. Tarvittaessa asiakasta voi ohjata eteenpäin, jotta hän saa apua. Seurakunnalla on myös palveleva puhelin ja palveleva internet, joihin uhri voi tarvittaessa ottaa yhteyttä. Vaitiolovelvollisuus on erittäin tärkeä osa seurakunnan työtä, ja se sitoo kaikkia työntekijöitä. (Villa 2013, 267–268; Gothöni 2014, 15, 129–134.)

Evankelisluterilainen seurakunta on kuitenkin ristiriitainen avuntarjoaja, koska hengellinen väkivalta on yhtä lailla evankelisluterilaisen kirkon kuin muidenkin uskonyhteisöjen ongelma. Kirkko voi olla joillekin uhreille vieras tai jopa pelottava instituutio, esimerkiksi Jehovan todistajat uskovat muiden uskontojen olevan pahuuden vallassa, ja avun hakeminen kirkosta muodostuu haastavaksi syvälle juurrettujen uskomusten myötä. Myös ateistisesti ajattelevilla ihmisillä saattaa olla korkea kynnyks hakea apua seurakunnasta. (Joni Valkila, henkilökohtainen tiedonanto 31.10.2020.)

Rajala (2016) tutki opinnäytetyössään seurakunnan työntekijöiden kokemuksia hengellisestä väkivallasta evankelisluterilaisessa seurakunnassa. Lähes kaikilla hänen haastattelemissaan henkilöillä oli kokemusta hengellisestä väkivallasta seurakunnan eri tapahtumissa, pienryhmissä ja työmuodoissa, joista eniten nuorisotyössä. Kokemukset hengellisestä väkivallasta näyttäytyivät muun muassa seurakunnan työntekijöiden aseman ja auktoriteetin väärinkäyttönä. Seurakunnan työntekijät taas kokivat joutuneensa hengellisen väkivallan uhreiksi työssään vain vähän. He näkivät tärkeäksi kyvyn tunnistaa hengellinen väkivalta, ja puuttua siihen ajoissa. (Rajala 2016, 35–41.)

Suomen evankelisluterilainen kirkko on kuitenkin tunnistanut hengellisen väkivallan ongelman evankelisluterilaisissa seurakunnissaan. Kirkkohallitus on julkaissut *Turvallinen seurakunta* -ohjeistuksen (2018), joka avaa näkökulmia turvallisen seurakunnan rakentamiseen. Ohjeistuksessa käsitellään monien turvallisuuden ulottuvuuksien lisäksi myös hengellistä turvallisuutta ja miten sen tulisi näkyä seurakuntaelämässä. Hengellisesti turvallisessa seurakunnassa hengellinen ilmapiiri on kaikki muita ihmisiä kunnioittava, ja sen kaikki toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Hengellisesti turvallinen seurakunta ei myöskään tuomitse tai hylkää ketään. (Kirkkohallitus 2018, 43.)

4.3 Vertaistuki

Vertaistuki tarkoittaa tukea, jota samanlaisia kokemuksia kokeneet ihmiset antavat toisilleen. Vertaistukiryhmissä jaetaan omia kokemuksia, kuullaan toisia, käsitellään tunteita, omia kokemuksia sekä löydetään keinoja selviytyä. Vertaistuki voi olla voimaannuttavaa ja se voi mahdollistaa kokemuksen osallisuudesta. Vertaistukiryhmien onnistumisen edellytyksenä on ryhmäläisten keskeinen luottamus. (Mikkonen & Saarinen 2018, 20–21.)

Vertaistukiryhmän jäsenet ovat nimensä mukaisesti kaikki saman vertaisia. Vertaistukitapaamisissa ihminen voi kokea samaistumista toisen kokemuksiin sekä kokea, että ei ole asiansa kanssa yksin. Tämä lisää toivoa ja parantaa ihmisen elämänlaatua. Vertaistukiryhmät voivat olla joko fyysisesti tai verkossa kokoontuvia sekä vertaistukea voi saada myös yksilöllisesti. Vertaistukea voi tarvita kuka tahansa haasteellisessa elämäntilanteessa oleva yksilö, perhe tai yhteisö. Vertaistukiryhmät voivat olla keskustelevien vertaistukiryhmien lisäksi myös toiminnallisia. Toiminnalliset vertaistukiryhmät liittyvät usein keskustelun sijasta virkistys- tai harrastustoimintaan tai yhdessä tekemiseen. (Mikkonen & Saarinen 2018, 22–23, 50, 56; Saarenpää 2019, 8.)

Vertaistuen ongelmana voi olla esimerkiksi se, että aiheet ja keskustelut ovat pääosin negatiivisia tai se, että niihin kiinnitytään liikaa. Vertaistukiryhmissä voi

esiintyä tuomitsevia mielipiteitä ja negatiivista tukea. Pahimmassa tapauksessa jotkut ryhmäläisistä voidaan jättää ryhmän ulkopuolelle tai ryhmä voi hajota. Vertaistukiryhmien vuorovaikutus voi olla myös haasteellista, jos joku ryhmäläisistä on puheliaampi ja toinen hiljaisempi. Tällöin kaikki eivät saa sanottua asioitaan tasapuolisesti. Yhteiset säännöt helpottavat kuitenkin ryhmien toimivuutta. Ryhmien toimivuuden kannalta tärkeässä roolissa on myös tasapuolinen ryhmänvetäjä. (Hartikka 2013, 26.)

Hengellistä väkivaltaa kokeneet voivat saada toisiltaan korvaamatonta vertaistukea, josta on suuri hyöty uskontojen uhrien toipumisprosessissa. Uskontojen uhrin pitävät vertaisten kokemusten kuuntelemista tärkeänä. Vertaistuki tarjoaa myös mahdollisuuden oivaltaa, että hengellisten väkivallan kokemusten kanssa ei olla yksin, vaan on muitakin, jotka ovat joutuneet kohtaamaan samanlaisia kokemuksia. Toista kuuntelemalla ja auttamalla voi saada itselleen uusia näkökulmia asioihin, vaikka oma toipumisprosessi olisi jo pidemmällä, kuin ryhmän toisen jäsenen. (Korpi 2018, 58, 61; Villa 2013, 111–112.)

4.4 Psykoterapia

Psykoterapiaa tarjoaa koulutettu psykoterapeutti, ja sen tarkoituksena on helpottaa henkilön psyykkisiä häiriöitä psykologisella vuorovaikutuksella ja keskustelulla. Kuunteleminen, luottamus ja toivon antaminen ovat tärkeä osa psykoterapiaa. Psykoterapia voi kestää kuukausista vuosiin riippuen terapiamuodosta. (Tamminen 2010, 45–48.)

Psykoterapiassa voidaan käsitellä hengellisyyteen liittyviä asioita, kokemuksia hengellisestä väkivallasta sekä yhteisöstä irtautumisesta syntyneitä kriisitilanteita. Psykoterapia on koettu hyödylliseksi auttamisen keinoksi, kun ihminen on joutunut kokemaan hengellistä väkivaltaa. Psykoterapiaan hakeudutaan usein seurauksena hengellisestä väkivallasta seuranneiden oireiden takia, eikä juuri-kaan itse pääsyyn vuoksi. Usein uhrilla on pelkoja, häpeää, ihmissuhdeongelmia, ahdistusta ja uniongelmia, joihin laadukas terapia voi tarjota avun. (Ruoho 2013, 356–357.)

Joskus psykoterapian tarjoajalla ei kuitenkaan ole tarpeeksi tietoa hengellisestä väkivallasta, jotta hän voisi auttaa uhria. Osa hengellistä väkivaltaa kokeneista ei halua puhua psykoterapiassa uskonasioista, vaan haluaa mieluummin irrottautua koko asiasta. Osalle taas usko jää mukaan jokapäiväiseen elämään, joten on tärkeää, että terapeutti ymmärtää asiakkaan tarpeet yksilöllisesti. Asiakasta ei saa ohjailla tai painostaa, vaan keskustelun tulee olla avointa. Terapeutin oma uskonnollinen vakaumus voi vaikuttaa auttamistyöhön, vaikka näin ei saisi olla. Terapeutin tulisi kunnioittaa asiakkaansa vakaumusta. (Villa 2013, 265–266.)

Ruoho (2015) haastatteli kirjassaan *Vartiotornin varjossa* entisiä ja nykyisiä Jehovan todistajia. Haastatteluista tuli ilmi, että informantteja oli peloteltu muun muassa demoneilla, joka oli johtanut traumaattisiin kokemuksiin ja mielenterveysongelmiin, kuten ahdistukseen ja paniikkihäiriöihin. Ruohon informantit kokivat terapian hyödylliseksi auttamisen keinoksi. He saivat terapiasta apua syyllisyyden tunteeseen, sekä ymmärrystä omaan tilanteeseensa. Jotkut informantit eivät kuitenkaan halunneet hakea apua terapiasta. Osalla heistä oli huonoja kokemuksia terapiasta, koska he kokivat, että heitä ei ymmärretty. Joidenkin informanttien mukaan terapeutin kysymykset olivat olleet loukkaavia. (Ruoho 2015, 392–396.)

5 TUTKIMUKSEN SUORITUS

5.1 Opinnäytetyön tausta ja tutkimustehtävä

Opinnäytetyöprosessimme alkoi 2019 syksyllä, kun saimme yhteisten keskustelujen pohjalta idean tehdä opinnäytetyön hengellisestä väkivallasta. Idea syntyi omasta kiinnostuksestamme aiheeseen. Ilmiö ei ollut tuttu meille sosiaali- ja kirkonalan opintojemme kautta, vaan läpi opintojemme olemme puhuneet uskonnosta ja uskonnollisuudesta ainoastaan hyvinvoinnin voimavarana. Tiesimme kuitenkin, että uskonnollisuuden varjolla harjoitetaan myös väkivaltaa. Tähän uskonnollisuuden pimeään puoleen meidät on tutustuttanut media, omat ja omien läheistemme ja ystäviemme kokemukset. Meitä motivoi aiheesta opinnäytetyön tekeminen myös siksi, että haluamme omalta osaltamme tuoda ilmiötä esille myös sosiaali-, terveys- ja kirkonalan opiskelijoiden keskuudessa. Toivomme, että aihe voisi olla tulevaisuudessa yhä enemmän osa alan opiskelijoiden opintoja, jotta uskontojen uhrit saisivat tehokkaampaa ja laadukkaampaa apua myös järjestö- ja yhdistyskentän ulkopuolella.

Päätimme heti opinnäytetyöprosessin alussa ottaa yhteyttä UUT ry:n toiminnanjohtajaan Joni Valkilaan kysyäksemme UUT ry:tä yhteistyöhön kanssamme. UUT ry tuntui luontevalta valinnalta yhteistyökumppaniksi, koska se on ainut yhdistys, joka täysin keskittynyt uskontojen uhrien auttamiseen. Vaikka meillä oli jo karkea idea opinnäytetyön aiheesta, halusimme myös tiedustella UUT ry:n tarvetta opinnäytetyölle. Yhdistyksellä ei ollut erityistä tarvetta tietynlaiselle opinnäytetyölle, joten saimme melko vapaat kädet aiheemme ja tutkimuskysymystemme tarkentamiseen.

Alkuperäinen ideamme oli tehdä opinnäytetyö uskontojen uhrien auttamistyöstä eri sektoreilla. Halusimme kuulla asiakkaiden kokemuksia avusta, jota he ovat saaneet ja ideoita näiden palveluiden kehittämiseksi. Emme halunneet kuulla ainoastaan jostain tietyistä yhteisöistä irtaantuneita henkilöitä, vaan kerätä haastatteluihin uskontojen uhreja riippumatta uskonnollisesta taustasta. Päädyimme kuitenkin rajaamaan ja tarkentamaan aiheitamme. Luovuimme ensin ajatuksesta

tutkia uskontojen uhrien auttamistyötä eri sektoreilla ja päätimme keskittyä tarkastelemaan ainoastaan UUT ry:n auttamistyötä. Päätimme myös rajata haastatteluiden kohderyhmää kaikista uskontojen uhreista ainoastaan kristillisten ja kristillisperäisten uskontojen uhreiksi. Teimme rajaukset, koska emme halunneet opinnäytetyöstämme liian laajaa tai liian sekavaa. Saamme myös valmistuessamme diakoniatyöntekijän pätevyyden, jolloin hengellisyyteen liittyvä aihe tuntui luontevalta. Kun ihmistä on kohdeltu uskonnon varjolla väärin, voi avunhankinta uskonnollisesta yhteisöstä olla erityisen haastavaa. Diakoniatyön lähtökohtana on kuitenkin lähimmäisen palveleminen auttamalla ja tukemalla haavoittuvaisessa tilassa olevia ihmisiä. Siksi koimme erityisen tärkeäksi sen, että tulevaisuuden ammattilaisina meillä on tietoa siitä, miten hengellistä väkivaltaa kohdannutta tulisi auttaa.

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää, millaista apua kristillisten ja kristillisperäisten uskontojen uhrit itse kokevat hengellistä väkivaltaa kokeneen tarvitsevan sekä minkälaista apua ja tukea he saavat tällä hetkellä UUT ry:ltä. Tarkoituksemme oli myös kerätä haastateltavilta konkreettisia kehitysehdotuksia UUT ry:n palveluiden kehittämiseksi. Työn tavoitteena on tuottaa tietoutta hengellisestä väkivallasta sekä keinoista selvittää siitä. Tavoitteenamme on myös se, että tutkimustamme pystytään hyödyntämään paitsi UUT ry:n, myös muiden toimijoiden auttamistyön kehittämisessä.

Pitäen silmällä tutkimuksen tarkoitusta ja tavoitetta, lähdimme tavoittelemaan vastausta kolmeen tutkimuskysymykseen:

1. Millaista apua ja tukea hengellistä väkivaltaa kokenut tarvitsee?
2. Millaista tukea haastateltavat ovat saaneet UUT ry:ltä?
3. Millaisia kehitysehdotuksia haastateltavilla on UUT ry:n toiminnalle?

5.2 Laadullinen tutkimus

Aloittaessamme opinnäytetyöprosessimme päätimme yhdessä, että sopivimmat aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät katsottuna aiheeseemme olisivat laadullisia. Halusimme keskittyä analysoimaan mahdollisimman tarkasti aineistoa ja olimme varautuneet pieneen määrään informantteja. Koko tutkimuksemme ajatus oli saada informanttien avunsaantikokemukset ja näkökulmat esiin. Halusimme myös ymmärtää hengellistä väkivaltaa ilmiönä ja laadulliset menetelmät palvelisivat parhaiten näitä tarpeita.

Laadullisen tutkimuksen tarkka määrittely ja sen erottaminen määrällisestä eli kvantitatiivisesta tutkimuksesta on usein hankalaa. Karkeasti määriteltynä laadullinen tutkimus on tutkimus, jonka aineiston muodon kuvaus on ei-numeraalinen. Tämän kaltainen rajanveto ei kuitenkaan kuvaa laadullisen tutkimuksen luonnetta kovinkaan hyvin, koska esimerkiksi laadulliseksi menetelmäksi miellettyä haastattelua voidaan käyttää myös määrällisesti tai laadullisilla menetelmillä kerättyä aineistoa voidaan analysoida määrällisesti. Pelkät aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät, eivät siis välttämättä tee tutkimuksesta laadullista. Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan laadullisen tutkimuksen tunnusmerkkeihin sisältyy myös harkinnanvarainen tai teoreettinen otanta, aineiston laadullisinduktiivinen analyysi, hypoteesittomuus, tutkimuksen tyylilaji sekä tulosten esitystapa, tutkijan asema ja narratiivisuus. Eskolan ja Suorannan (2015) listaaminen tunnusmerkkien mukaan tutkimustamme voi pitää laadullisena aineistonkeruu- ja analyysimenetelmien perusteella, mutta myös esimerkiksi hypoteesittomuuden perusteella. (Eskola & Suoranta 2015, 13–15.)

Hypoteesittomuus laadullisessa tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että tutkijalla tai tutkijoilla ei ole ennakko-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista. (Eskola & Suoranta 2015, 19.) Lähdimme toteuttamaan opinnäytetyötämme ilman ennakko-olettamuksia. Ennen aineistonkeruuta emme olleet lainkaan varmoja tutkimuksemme mahdollisista tuloksista. Eskolan ja Suorannan (2015) mukaan laadullisessa analyysissä tutkijan pitäisikin yllättyä ja oppia tutkimuksen edetessä, joka kuvaa hyvin meidän prosessiamme.

5.3 Teemahaastattelu

Käytimme opinnäytetyön aineistonkeruutapana teemahaastattelua. Päädyimme käyttämään aineistonkeruumenetelmänämme teemahaastattelua, koska halusimme tehdä haastatteluista vapaamuotoisia keskusteluja. Uskoimme, että keskustelunomaisempi haastattelutilanne antaisi meille hengellisestä väkivallasta ilmiönä laajemman kuvan ja teemahaastattelu osoittautuikin oikeaksi valinnaksi palvelemaan tätä tarvetta.

Teemahaastattelu on haastattelijan eli tutkijan aloitteesta tapahtuva keskustelu, jossa haastattelija pyrkii vuorovaikutuksen keinoin saamaan selville tiedonantajalta niitä asioita, jotka kuuluvat tutkimuksen aihepiiriin. Vaikka teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit on etukäteen määriteltä haastattelijan toimesta, menetelmästä puuttuu strukturoidulle haastattelulle tyypillinen kysymysten tarkka muoto ja järjestys. Haastattelutilanne on siis enemmän keskustelunomainen, kuin perinteinen kysymys–vastaus-haastattelutilanne. Haastattelija kuitenkin varmistaa, että kaikki etukäteen määritellyt aihepiirit käydään informantin kanssa teemarungon avulla, joka ei kuitenkaan sisällä valmiita kysymyksiä. (Eskola & Vastamäki 2010, 26, 28–29.)

Teemarunkoon voi tehdä kolmentasoisia teemoja. Ylimmällä tasolla ovat laajat teemat eli aihepiirit, joista on tarkoitus keskustella. Toisella tasolla on ylimmällä tasolla olevaa teemaa tarkentavia apukysymyksiä, joiden avulla varsinaista teemaa voidaan pilkkoa pienemmiksi kysymyksiksi. Kolmannella tasolla sijaitsevat yksityiskohtaiset kysymykset, joita käytetään vain tilanteissa, joissa aiemmat kysymykset ylemmällä ja toisella tasolla eivät ole tuottaneet vastausta. Käytimme tätä Eskolan ja Vastamäen esittelemää (2010) kolmentasosta teemarunkomallia tehdessämme omaa teemahaastattelurunkoamme. (LIITE 2) (Eskola & Vastamäki 2010, 38.) Teemahaastattelurunkomme teemat valikoituvat tutkimuskysymystemme mukaan. Meidän pääteemamme olivat hengellistä väkivaltaa kokeneen avunsaanti yleisesti, kokemukset UUT ry:stä ja minkälaisia kehittämis ehdotuksia haastateltavilla oli UUT ry:lle.

Haastattelukutsumme julkaistiin alkukeväästä 2020 UUT ry:n julkisissa ja suljetuissa Facebook-ryhmissä. Kohderyhmänämme olivat kristillisissä tai kristillispe-
räisissä yhteisöissä hengellistä väkivaltaa kokeneet uskontojen uhrin. Lisäksi haastattelun toteutumisen edellytyksenä oli kaksi kriteeriä: informantti on ollut mukana UUT ry:n toiminnassa sekä hengellisen väkivaltaan liittyvä akuutein kriisi on oltava jo ohi. Halusimme, että informantit pystyisivät tarkastelemaan omia ko-
kemuksiaan jo menneisyytenä, jotta vastaanotetun avun ja kokemusten arviointi olisi helpompaa.

Haastattelukutsun kautta saimme yhteydenoton kahdeksalta henkilöltä, joista kaikkien kanssa sovimme haastatteluajan. Tutkimukseemme osallistumisesta kiinnostuneita oli enemmän kuin olimme osanneet odottaa, joka oli positiivinen yllätys. Loppujen lopuksi seitsemän sovitusta kahdeksasta haastattelusta toteu-
tui. Yksi haastattelu jäi toteuttamatta, koska alkuperäinen haastattelu-aika peruun-
tui ja sitten emme saaneet enää informanttiin yhteyttä. Toteutimme haastattelut kevään 2020 aikana yksilöhaastatteluina. Alun perin tarkoituksemme oli tavata informanttien kanssa kasvotusten, mutta aikaisin keväällä Suomessa puhjen-
neen COVID-19 pandemian vuoksi jouduimme tekemään erityisjärjestelyjä, jotta saisimme pidettyä haastattelut aikataulussa.

Päädymme pitämään haastattelut joko Skypen tai puhelimen välityksellä, infor-
manttien toiveiden mukaisesti. Haastatteluista kuusi tapahtui Skypen välityksellä ja yksi puhelimitse. Nauhoitimme haastattelut Skypen kautta ja puhelimitse teh-
tävän haastattelun puhelimen nauhoitussovelluksella. Ilmoitimme informanteille jo haastattelukutsussa, että haastattelut nauhoitetaan sekä kerroimme siitä myös haastattelun alussa. Saimme kaikilta suostumuksen nauhoittamiseen. Me kaikki osallistuimme haastatteluiden tekemiseen ja jokainen litteroi oman haastatte-
lunsa. Haastattelut olivat pituudeltaan noin tunnin mittaisia.

5.4 Aineiston analyysi

Nauhoitimme kaikki haastattelumme, joten ennen analyysiä litteroimme aineis-
ton. Litterointi tarkoittaa puhtaaksikirjoittamista ja sen voi tehdä tutkimuksesta

riippuen koko haastattelusta tai vain tietyistä haastattelun osioista. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 138.) Päätimme litteroida ainoastaan haastatteluteemoihimme liittyvän aineiston, koska pidimme muun aineiston litteroimista tutkimuksen kannalta epäolennaisena (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010). Litteroitua aineistoa kertyi kolmetoista A4 sivua. Litteroinnin jälkeen värikoodasimme haastatteluissa usein ilmeneviä sanoja ja lauseita, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiimme helpottaaksemme analyysin seuraavaa vaihetta. Näitä sanoja ja lauseita litteroiduissa haastatteluissamme olivat keskusteluapu, vertaistuki, terapia, Facebook, avunsaannin helppous, kohtaaminen ja UUT ry.

Seuraavassa vaiheessa teemoitimme aineiston. Teemoittamisella tarkoitetaan litteroidun aineiston oleellisimpien asioiden etsimistä aineiston tiivistämiseksi. Nostimme teemat aineistonkeruuseen tarkoitetusta teemahaastattelurungostamme, jolloin keskeiseksi jäi selittää se, mitä tutkittavat puhuivat teemoista. Tehdävämme ei kuitenkaan ollut niinkään teemojen etsiminen, vaan tutkittavien antamien merkitysten löytäminen niihin. (Moilanen & Räihä 2010, 55.)

5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Noudatimme koko tutkimusprosessin aikana Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) laatimia ohjeita hyvistä tieteellisistä käytännöistä. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan tutkimusetiikka on eettisesti vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattamista sekä edistämistä tutkimustoiminnassa. Tutkimusetiikka on myös tieteeseen kohdistuvien loukkausten ja epärehellisyyden tunnistamista sekä torjumista kaikilla tieteenaloilla. Hyvän tieteellisen käytännön loukkauksia ovat muun muassa muiden tutkijoiden osuuden vähättely, puutteellinen viittaaminen aikaisempiin tutkimustuloksiin sekä käytettyjen menetelmien harhaan johtava raportointi. Tutkimuksen uskottavuus perustuu siihen että, jokainen tutkija noudattaa hyviä tieteellisiä käytäntöjä omalta osaltaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012).

Halusimme hyvien tieteellisten käytäntöjen lisäksi keskittyä erityisesti tutkittavien suojaan. Tutkittavien suojaan kuuluu tutkimuksen tavoitteiden, menetelmien sekä

mahdollisten riskien selvitys tutkittaville tutkijan toimesta, vapaaehtoinen osallistuminen sekä mahdollisuus jättäytyä tutkimuksesta pois sen missä tahansa vaiheessa. Tutkijan on varmistettava, että tutkittava todella tietää mistä tutkimuksessa on kyse, ennen kuin tutkittava antaa suostumuksensa osallistua tutkimukseen. Lisäksi oleellisia osia tutkittavien suojaa on osallistujien oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaaminen sekä tutkimustietojen luottamuksellisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Hengellistä väkivaltaa kokeneet tutkittavat eivät ole tunnistettavissa opinnäytetyöstämme. Nimi, ikä, asuinpaikka tai yhteisö, jossa hengellistä väkivaltaa on tapahtunut ja yhteisöön sekä tapahtumiin liittyvät henkilöt eivät ole tutkimuksemme kannalta oleellisia tietoja, mutta jätimme ne opinnäytetyöstä pois erityisesti tutkittavien suojan takia. Emme paljastaneet tutkittavien yksityisyydensuojaa rikkovia tietoja kolmansille osapuolille sekä hävitimme kerätyn aineiston asianmukaisesti poistamalla digitaalisessa muodossa olevat nauhoitteet.

Luotettavuus on myös osa tutkimuksen eettisyyttä. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on tuottaa luotettavaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Luotettavuuden arviointi on välttämätöntä tutkimustoiminnan, tieteellisen tiedon ja sen hyödyntämisen kannalta. Luotettavuuden arvioinnissa selvitetään, kuinka totuudenmukaista tietoa tutkimuksella on tuotettu. Luotettavuutta voidaan arvioida monin eri tavoin. Arvioimme itse tätä opinnäytetyöprosessia seuraavin kriteerein: uskottavuus (credibility), siirrettävyys (transferability) ja varmuus (dependability). (Kylmä & Juvakka 2007, 127; Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Uskottavuudella tarkoitetaan tutkimuksen ja sen tulosten totuudenmukaisuutta. Tutkimuksen uskottavuutta voidaan vahvistaa keskustelemalla tutkimusprosessista ja sen tuloksista tutkimukseen osallistuvien tai samaa ilmiötä tutkivien ihmisten kanssa. (Kylmä & Juvakka 2007, 128; Tuomi & Sarajärvi 2018.) Vahvisimme tutkimuksemme uskottavuutta keskustelemalla tuloksistamme UUT ry:n toiminnanjohtajan Joni Valkilan kanssa ennen opinnäytetyön julkaisua ja vertasimme tuloksiamme UUT ry:n tekemiin toiminnan arviointeihin vuosilta 2018 ja 2019.

Verratessamme omia tuloksiamme UUT ry:n toiminnan arviointeihin, huomasimme kerätyssä aineistossa paljon samankaltaisuuksia, joka vahvistaa mielemme myös aineiston paikkansapitävyyttä. Emme kuitenkaan lukeneet toiminnan arviointeja kuin vasta prosessin loppuvaiheessa, ettei saamamme tieto vaikuttaisi omiin tuloksiimme. Vaikka emme käyneetkään tutkimuksen tuloksia läpi tutkimukseen osallistuneiden kanssa, lisäsimme tuloksiamme yhteyteen paljon suoria sitaatteja haastatteluista. Koemme että sitaatit antavat lukijalle mahdollisuuden arvioida meidän tulkintojamme aineistosta nousseista teemoista.

Siirrettävyydellä tarkoitetaan tutkimuksen tulosten siirrettävyyttä toiseen ulkopuoliseen vastaavaan kontekstiin eli asiayhteyteen (Tuomi & Sarajärvi 2018). Emme näe estettä miksi tuloksemme eivät olisi siirrettävissä esimerkiksi UUT ry:tä vastaavan toimijan auttamistyön suunnittelussa ja kehittämisessä. Lisäksi tuloksissamme tulee esille asiakaslähtöisiä näkemyksiä esimerkiksi julkisten sosiaali- ja terveystalveluiden auttamistyön kehittämiseksi, joten tuloksemme ovat niiltä osin siirrettävissä myös hyvin erilaisiin konteksteihin.

Varmuus tarkoittaa tutkimukseen ennustamattomasti vaikuttaneiden tekijöiden huomioonottoa luotettavuuden arvioinnissa (Tuomi & Sarajärvi 2018). Keväällä 2020 Suomessa alkanut COVID-19 pandemia ja sen leviämisen estämiseksi tehdyt erityisjärjestelyt vaikuttivat tutkimukseemme merkittävästi. Puhjenneesta pandemiasta huolimatta päätimme toteuttaa haastattelut alkuperäisen suunnitelman mukaisesti keväällä 2020. Haastatteluja ei kuitenkaan pystytty pitämään kasvotusten epävarman tilanteen takia, joten päädyimme haastattelemaan kaikki tiedonantajat etäyhteyden välityksellä. Olisimme voineet lykätä haastatteluja, mutta se olisi aiheuttanut koko opinnäytetyöprosessimme ja yhden ryhmämme jäsenen valmistumisen lykkäytymisen. Jälkeenpäin ajateltuna päätös oli oikea, koska pandemian kesto on arvioitu pitkäksi ja epävarmaksi. Haastatteluiden järjestäminen etäyhteyksien kautta ei ollut kuitenkaan ongelmallista, joka laski tuloksiamme luotettavuutta. Tuloksien luotettavuuteen vaikuttaa myös se, että osallistuimme kaikki kolme haastattelujen tekoon. Jokaisella meillä on erilainen tyyli keskustella, haastatella ja puhua. Koska teemarunkomme oli kuitenkin yhteinen ja litterointitapa yhtenäinen, emme pidä tätä erityisen merkitseväna asiana luotettavuuden kannalta.

Etäyhteydet toimivat pääsääntöisesti hyvin. Onnistuimme tallentamaan haastattelut yhtä haastattelua lukuun ottamatta virheettömästi. Yhden haastattelun puhelimitse tehdyn haastattelun tallenne oli hyvin epätarkka siitä huolimatta, että olimme kokeilleet tekniikan toimivuutta etukäteen. Emme myöskään tavoittaneet kyseistä tiedonantajaa tarkentamaan haastattelua jälkikäteen. Päätimme kuitenkin käyttää saatua aineistoa siitä huolimatta, koska pidimme saatua aineistoa tutkimuksen kannalta merkittävänä. Pidättäydyimme kuitenkin lisäämästä sitaatteja kyseisestä haastattelusta tulosten esittelyiden yhteyteen epätarkan materiaalin osalta. Halusimme sitaattien olevan aidosti suoria sitaatteja haastatteluista.

Yllä mainittujen kolmen luotettavuuden arviointikriteerien koemme tärkeäksi pohdita opinnäytetyömme luotettavuutta myös puolueettomuudennäkökulmasta. Tutkijan omat lähtökohdat kuten esimerkiksi virka-asema, poliittinen asenne tai uskonnollinen vakaumus voivat vaikuttaa siihen, miten tutkija ymmärtää ja tulkitsee tiedonantajilta saatua tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Koemme, että olemme pystyneet tarkastelemaan uskontojen uhrien auttamistyötä UUT ry:ssä ja sen ulkopuolella suhteellisen puolueettomasti. Meillä ei itsellämme ole aikaisempaa ammatillista kokemusta uskontojen uhrien auttamistyöstä, emmekä ole UUT ry:n edustajia, joten sellaisten ennakkotietojen myötä emme ole voineet vaikuttaa opinnäytetyömme tuloksiin.

6 TULOKSET

6.1 Minkälaista apua hengellistä väkivaltaa kokenut tarvitsee?

Halusimme selvittää millaista apua ja tukea kristillisten ja kristillisperäisten uskontojen uhrin itse kokevat uskontojen uhrien tarvitsevan. Jokainen vastanneista toi oman yksilöllisen mielipiteensä esille, ja niitä on hyvin vaikea lähteä teemoittamaan. Ehkä suurimpana teemana vastauksista nousi tarve tulla kuulluksi ja nähdyksi, sekä huomio siitä, ettei tiedonantaja ole yksin kokemuksiansa kanssa. Tiedonantajat kokivat, että vertaistuki auttaa parhaiten näihin tarpeisiin.

”...se auttaa, kun jollakin on samanlaisia kokemuksia. Ja kun ymmärtää, että tällöstä tapahtuu kaikenlaisissa ihmisyyhteisöissä. Saa ilmaista kaikki ajatukset ja tunteet.”

”... vertaistukiryhmät ovat kaikista tärkeimpiä, koska niissä pääsee kuulemaan samasta yhteisöstä lähteneiden jäsenten tarinoita...”

Tiedonantajat näkivät tärkeänä, että olisi taho, joka kertoisi uskontojen uhreille hengellisestä väkivallasta, ihmisoikeuksista ja Suomen laeista. Perusteeksi tiedonantajat kertoivat, että hengellistä väkivaltaa kokenut ei aina tiedä, että hänelle on tehty väkivaltaa, ja uhrin usein luulevatkin itse toimineensa väärin.

”Hengellistä väkivaltaa kokenut tarvitsee sellasen ihmisen apua, joka ymmärtää, että tää ihminen on kokenut väkivaltaa, että ei luulla, että me eronneet ihmiset ollaan tehty itse väärin asioita. Ajattelin itse et petin omat vanhempani, aiheutin pettymyksen. Tarvis tietoa ja apua siitä, että oon itse tullut petetyksi. Ihminen saattaa kantaa vuosia selasta taakkaa sisällään et on itse jotenkin mokannut. On peloteltu helvetillä ja Jumala rankaisee ja mitä kaikkee, se että se on tosi traumatisoivaa, et yhtäkkiä täytyykin itse päättää omasta elämästään.”

”Usein hengellistä väkivaltaa kokenut pelkää kuvitelleensa tai vähintäänkin liioitelleensa kokemuksiaan, ja tällöin on tärkeää, että hänelle sanoitetaan, että sinulle on tehty väärin eikä sellaista oikeutta mikään.”

Vastauksista nousi myös esille se, että uskontojen uhrin tarvitsevat hengelliseen väkivaltaan perehtyneen ammattilaisen tarjoamaa keskusteluapua ja ohjausta

uskonnollisesta yhteisöstä irtautumisen jälkeiseen elämään. Vaikka vertaistuki koettiin uskontojen uhreille hyödylliseksi auttamisen muodoksi, sitä silti pidettiin riittämätöntä kaikista syvempien ongelmien käsittelyyn. Näiden ongelmien ratkaisuisa vain ammattilainen pystyisi auttamaan. Keskusteluavun rinnalla myös toimintaterapiaa pidettiin uskontojen uhreille sopivana avun muotona.

”...jos saisi tukea siihen, että on itellä vastuu omasta elämästään, siitä et mitä haluaa tehdä ja mitä ei. Se on niin iso prosessi... mäsennusta ja eri tunteita... Et pystyis hyväksyy ne tunteet, et koko elämä ei kaadu siihen et on tullut tollanen ero, elämä jatkuu. Itellä oli sellanen hyvä tilanne, et sillä ammattiauttajalla oli sellasta asiantuntemusta, ku niillä ei aina oo tietoa siitä et mitä tällöinen eroprosessi voi aiheuttaa. Herätysliikekuviot on välillä tosi vieraita ammattilaisille.”

Kuten edellisen sitaatin lopussa tulee ilmi, tarvetta ammattiavulle selvästi on, mutta ammattiauttajilla ei ole aina tarpeeksi tietoa tai ymmärrystä siitä mitä hengellinen väkivalta on ja kuinka uskontojen uhreja tulisi auttaa. Tiedon lisäämisen julkisen sektorin ammattiauttajille nähtiin jopa hengellistä väkivaltaa ennaltaehkäisevänä tekijänä. Lisäksi olisi hyvä, että toiminta olisi mahdollisimman matalankynnyksen toimintaa, jotta sieltä olisi helppoa hakea apua.

”Lastensuojelun ja koulujen olisi hyvä saada paremmin tietoa siitä mitä kaikkea uskonnollinen väkivalta voi olla. Jos henkisen väkivallan lapsiuhreja havaittaisiin paremmin, myös he saisivat helpommin apua ja näin säästyisivät monilta traumaailta.”

”...mä itse koen, et jos löytäis jonkun, joka kuuntelee, ni se auttais tosi paljon. Ja sit et avun hakeminen tehtäis mahdollisimman helpoksi ja silleen, et olis matala kynnyys hakee sitä apua. Ja että ihmiset ymmärtäis asian vakavuuden.”

6.2 Kokemukset Uskontojen uhrien tuki UUT ry:stä

Suurin osa informanteista löysi itse UUT ry:n palvelut internetin tai sosiaalisen median kautta. UUT ry:n nettisivut löytyivät vaivattomasti hakukoneen avulla. Vain yhtä tiedonantaja oli ohjattu hakemaan apua UUT ry:ltä julkisen sektorin

mielenterveyspalveluiden kautta. UUT ry:ltä avun saaminen koettiin yksimielisesti helpoksi.

”Löysin UUT ry:n netistä. Googlailin ja löysin sen, tai kyllähän mä olin ehkä kuullut siitä jo aikaisemminkin, et ei ollut ihan vieras. Apua oli silleen ihan helppo saada, laitoin sähköpostia. Mulle ehdotettiin selasta Facebook-ryhmää, johon sit meninkin.”

”Koen, että ne ihmiset jotka on itse aktiivisia, ni ne kyllä sit sen avun löytää, mut kyllä mä sanoisin et ei sitä oo mullekaan koskaan sillain tarjoamaan.”

Yleisin UUT ry:ltä vastaanotettu apu on perustunut vertaistukeen. Lähes kaikki informantit kertovat olevansa jäsenenä UUT ry:n vertaistuellisissa Facebook-ryhmissä, joita löytyy myös kohdennetusti tiettyjen yhteisöjen entisille jäsenille. Tiedonantajat näkivät yleiset vertaistukiryhmät hyödyllisinä kaikille uskonnollisesta taustasta riippumatta, koska vaikeat tapahtumat ja hengellisen väkivallan kokemukset ovat usein hyvin samanlaisia vaikka uskonnollinen yhteisö olisikin eri. Facebook-ryhmät ovat salattuja, joten niitä eivät näe ryhmien ulkopuoliset. Salatut Facebook-ryhmät koettiin turvallisiksi. Ryhmiä pidettiin hyvänä keinona jakaa ja purkaa omia tuntemuksia vertaisten kanssa. Kaikki tiedonantajat kokivat ryhmien ilmapiirin pääosin lämpimäksi ja uudet jäsenet hyväksyväksi.

”...oon oikeastaan eniten käyttänyt sitä Facebook-ryhmää, se on hyvä paikka, jossa voi vaihtaa ajatuksia, tosi silleen tärkeä mulle.”

”Oli kiva huomata, että en ollut ainoa, joka on eronnut tällaisesta uskonnollisesta lahkosta.”

Facebookin vertaistukiryhmien lisäksi noin puolet informanteista olivat osallistuneet eri paikkakunnilla kokoontuviin fyysisiin vertaistukiryhmiin. Kynnystä osallistua fyysisiin vertaistukiryhmiin pidettiin eri syistä isompana, kuin verkossa järjestettäviin vastaaviin ryhmiin.

”...se on täällä mun paikkakunnalla sellaisella paikalla, jossa ihmiset voi nähdä helposti, kun sinne menee. Isoin juttu oli, että mitä jos joku

näkee, kun mä meen sinne. Kun mä menin sinne, se oli ihan tajunnanräjäyttävä juttu. Siellä oli ihmisiä, joilla oli samanlaisia kokemuksia.”

Fyysisiä vertaistukiryhmiä vetävät vapaaehtoiset. Yhden kokemuksen mukaan yhteiset pelisäännöt ryhmissä ovat tiukkoja, mutta ne tekevät tapaamisista myös turvallisia. Niin fyysisiä kuin verkossa toimiviakin vertaistukiryhmiä pidettiin yksimielisesti hyödyllisinä ja kannattavina. UUT ry:llä on lisäksi vertaistukipuhelinpäivystys, mutta yksikään informanteista ei maininnut tätä palvelua haastatteluiden yhteydessä (Uskontojen uhrien tuki UUT ry. Löydä tukea. Vertaistukipuhelin).

Kysyttäessä ”*Mikä (UUT ry:lta) vastaanotetussa avussa oli hyvää?*” vastauksissa nousi esille vertaistuen hyödyllisyys uskontojen uhreille tarjottavana avunmuotona. Vertaistuen lisäksi haastatteluista nousi ilmi, että UUT ry:n verkkosivuja ja siellä jaettua tietoa sekä myös UUT ry:n yhteiskunnallisen vaikuttamisen työtä pidettiin myös hyvin tärkeänä.

”Hyvää on, että UUT on ollut näkyvillä mediassa ja Kirkko ja kaupunki-lehdessä.”

”Musta on hienoo, et UUT pitää yhä enemmän ja enemmän ääntä meidän puolesta julkisuudessa. Ovat aktiivisia sosiaalisessa mediassa, tekevät sellasta lehteä kerran vuodessa. On hienoa, et yrittään pitää tästä asiasta ääntä.”

Haastatteluissa ei tullut ilmi, että ohjausta muihin palveluihin olisi tapahtunut, mutta heille on kuitenkin kerrottu mahdollisuudesta saada apua julkiselta, kolmannelta ja yksityiseltä sektorilta. Esille ei kuitenkaan noussut, että kuka näitä palveluita on suositellut. UUT ry ei tarjoa terapiapalveluita, mutta yhdistyksen sivuilla psykoterapia esitellään käypänä tukimuotona uskontojen uhreille. Sivustolta löytyy lista hengelliseen väkivaltaan perehtyneistä psykoterapeuteista. (Uskontojen uhrien tuki UUT ry. Löydä tukea. Terapeutit.) Tiedonantajista noin puolella oli tai oli ollut terapiasuhde, mutta ei UUT ry:n suosittelman hengelliseen väkivaltaan perehtyneen terapeutin kanssa.

”Ei varsinaisesti ohjattu, mutta kannustettiin terapiaan... Muille voisi suositella... On hyvä puhua ulkopuolisille.”

”Facebook- ryhmässä puhutaan tosi paljon ammattiavun tärkeydestä myös. Laitetaan siellä linkkejä esimerkiksi Mieli ry:n toimintaan. Siellä laitetaan sellasta informaatiota, et jos ihmisellä on tarve sellaiseen ammattiapuun... ja siellä näkee paljon ihmisiä, joilla mun mielestä on tarve siihen...”

6.3 Kehittämisehdotuksia Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n toiminnalle

Jokainen informantti halusi jakaa oman kehitysehdotuksensa UUT ry:n toimintaan liittyen, joita osalla oli useampia. Kysymys *”Oliko (UUT ry:n) apu riittävää?”* nosti esiin kuitenkin uskontojen uhrien auttamistyön laajempaa kehittämistarvetta, jota voi soveltaa myös UUT ry:n auttamistyön kehittämisessä. Suurin osa koki UUT ry:n tarjoaman avun olevan riittävää, mutta osaa pohditutti, että miten apua voisi saada nopeammin. Yksi heistä kuvasi ajatuksiaan näin:

”Miten olisin voinut saada apua aikaisemmin? Minkälaista työtä UUT vois tehdä, jotta ihmiset vois tulla tietoisemmiksi hengellisestä väkivallasta?”

Yksi tiedonantajista oli saanut apua UUT ry:ltä, mutta koki tarjotun avun riittämättömäksi omaan tilanteeseensa. Vastauksessa nousi taas laajemman uskontojen uhrien auttamistyön kehittämistarve, joka ulottuu myös UUT ry:n ulkopuolelle:

”Oon kiitollinen siitä avusta, minkä oon saanu, mut se ei ehkä ollu riittävää. Et jos puhuu vaikka jollekin ammattilaiselle, et on niinku tämmönen juttu, sitä pitäis enemmän hoitaa sitä asiaa, eikä pelkkää oiretta. Että ei hoidettais vaan sitä masennusta, vaan sen aiheuttajaa. Ei ehkä yleisesti oo kehitetty mitään yhteisiä auttamisen tapoja ihmisille, jotka on kokenut hengellistä väkivaltaa, koska se on oikeesti ongelma ihan täällä Suomessakin.”

Kehittämisehdotukset UUT ry:n toimintaa kohtaan painoutuivat suurilta osin olemassa olevan vertaistukitoiminnan kehittämiseen. Fyysisiä vertaistukiryhmiä toivottiin useammalle paikkakunnille sekä ryhmien tapaamisvälien toivottiin pienen-tyvän.

”Ei tule mieleen, muuta kuin se, että fyysisiä vertaistukiryhmiä voisi olla useammalla paikkakunnalla, vaikka on mahdollisuus tavata verkon välityksellä, se ei ole täysin sama asia.”

”Tapaamisten järjestäminen on vähän haastavaa, ku ihmiset omalla ajallaan yrittävät niitä järjestää. Ja sit niistä vois vähän enemmän tiedottaa. Ja sit niitä tapaamisia vois olla vähän useammin.”

Informantit toivoivat UUT ry:n järjestävän enemmän kohdennettuja vertaistukiryhmiä, kuten naisille ja miehille erillisiä ryhmiä sekä englanninkielistä ryhmää. Vertaistukiryhmää englannin kielellä on järjestetty aikaisemmin, mutta tiedonantajan mukaan se lopetettiin vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Lisäksi ateisteille ja uskovaisille toivottiin erillisiä vertaistukiryhmiä:

”Toiminta ei oo ollut ateismiin pyrkivää. Erikseen ryhmiä Facebookissa ateisteille ja uskovaisille.”

Uutena vertaistukitoiminnan muotona UUT ry:n toivottiin järjestävän toiminnallista vertaistukitoimintaa. Toiminnallinen vertaistuki voi olla esimerkiksi virkistys- tai harrastustoimintaa tai muuta yhdessä tekemistä (Saarenpää 2019, 8).

”Esimerkiksi piknikkejä, joku sellainen toimintamuoto, että toimiston ulkopuolella tavattaisiin varsinkin kesällä. Erilaiset teemapäivät voisivat olla otollisia.”

UUT ry:n toivottiin myös jakavan laajemmin tietoa hengellisestä väkivallasta niin itse uhreille, mutta myös ammattiauttajille. Konkreettisenä ideana ehdotettiin hengellisestä väkivallasta tietoisuutta lisäävää kurssia. Lisäksi toivottiin, että koulut ja lastensuojelu saisivat enemmän tietoa hengellisestä väkivallasta, jotta ammatillaiset osaisivat auttaa aikaisemmin uhreja.

”Uhri- sana, selitettäisiin enemmän mitä tarkoittaa...”

”Et ne kävis puhumassa ammattilaisille enemmän tälläisestä, pitämässä jotain luentoja, et miten tämmösiä asiakkaita pitäis kohdata.”

UUT ry:n toivottiin myös välittävän vertaistukihenkilöitä uskontojen uhreille. Seuraavassa vastauksessa tulee myös ilmi vahva tarve keskusteluapua tarjoavan ammattiauttajan liittamisestä osaksi UUT ry:n toimintaa:

"Ehkä kehittäisin sitä silleen, et ne vois tarjoo jotain niin sanottua vertaistukihenkilöä, vaik en oo ihan varma et tarjoaisko ne, jos uskaltais kysyä. Vaik sieltä Facebook- ryhmästä tietty löytyy kaikkia ketä on kokenu samoja asioita...Ehkä vertaistuen lisäksi enemmän ammattilaisia sinne UUT ry:hyn..."

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla oli vahva näkemys siitä, millaista apua hengellistä väkivaltaa kokenut tarvitsee. Vertaistukea pidetään jopa tärkeimpänä ja hyödyllisimpänä avunmuotona uskontojen uhreille (Korpi 2018, 75). Myös tämän tutkimuksen tuloksissa vertaistuen asema tärkeänä ja jopa ehkä tärkeimpänä avunmuotona hengellisen väkivallan uhreille vahvistui. Vertaistuen koettiin vastaavan uskontojen uhrien tarpeeseen tulla kuulluksi sekä mahdollistavan oivalluksen siitä, että on muitakin ihmisiä, jotka ovat kokeneet hengellistä väkivaltaa. Hengellistä väkivaltaa kokeneelle vertaistuesta onkin usein suuri apu, koska hän on tottunut kuulumaan yhteisöön; kun ihminen erkaantuu hengellisestä kodistaan, hän saattaa menettää koko elämänsä kehyksen. Silloin vertaistuelle iso tarve. (Villa 2013, 111–112.)

Vaikka vertaistuen tärkeydestä uskontojen uhrien auttamistyössä on paljon näyttöä, tuloksemme osoittavat, ettei vertaistuki korvaa tarvetta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen tarjoamalle keskusteluavulle. Ammattilaisen tarjoamaa keskusteluapua pidettiin tärkeänä hengellisestä väkivallasta syntyneiden syvempien ongelmien työstämisessä, joiden ratkaisuun vertaistukea pidettiin jopa riittämättömänä. Haastatteluista nousi ilmi, että uskontojen uhrit voisivat hyötyä myös muista ammattilaisen tarjoamista avunmuodoista, kuten toimintaterapiasta. Terapiassa voidaan käsitellä hengellisyyteen liittyviä asioita, kokemuksia hengellisestä väkivallasta sekä yhteisöstä irtautumisesta syntyneitä kriisitilanteita. (Ruoho 2013, 356–357.)

Ammattiavun tarpeesta huolimatta asiakassuhteen luomista ammattiauttajan kanssa pidettiin hankalana, koska hengellinen väkivalta ilmiönä on vielä heikosti tunnettu. Aiempi tutkimus (Johansson 2017) tuo ilmi uskontojen uhrien kokemuksia siitä, että apua hakiessa hengellisen väkivallan uhria ole osattu kohdata oikein. Johanssonin (2017) mukaan joissain tilanteissa ammattiauttajat eivät ole jopa uskoneet uskontojen uhrien kertomuksia koetusta väkivallasta. (Johansson 2017, 88–89.)

Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten lisäksi myös uskontojen uhrin tarvitsevat itse helposti saatavilla olevaa tietoa hengellisestä väkivallasta sekä Suomen laista koskien muun muassa uskon vapautta ja ihmisoikeuksia. Tiedonantajat perustelivat tämän sillä, että moni uskontojen uhreista ei tiedä, että heitä on kohdeltu väärin. Epäterveiden uskonyhteisöjen jäsenten ei välttämättä edes anneta kyseenalaistaa yhteisössä tapahtuneita tai sanottuja asioita, vaan heiltä vaaditaan täyttä kuuliaisuutta esimerkiksi yhteisön säännöille (Ruoho, 2013, 22–23, 47.) Hengellisen väkivallan uhrin voivat luulla, että väkivallan tekijä toteuttaa vain Jumalan tahtoa tai että he ovat itse vääränlaisia (Lindström & Ojalampi 2020, 113–115; Hurtig 2013, 152–154,)

Kokemukset UUT ry:stä olivat pääosin positiivisia. Suurin osa informanteista oli löytänyt UUT ry:n omin avuin, yleisimmin hakukoneen avulla. Vain yhtä haastatelluista ohjattiin ottamaan yhteyttä UUT ry: hyn julkisen sektorin sosiaali- ja terveyspalveluiden kautta. Auttajatahon löytymisen jälkeen avunsaanti itse UUT ry:ltä koettiin helpoksi. Tutkimuksen tiedonantajat olivat osallistuneet UUT ry:n järjestämiin vertaistukiryhmiin joko fyysisesti tai verkon välityksellä. Ryhmien ilmapiiriä kuvailtiin lämpimäksi. UUT ry:n vuoden 2019 toiminnan arviointia (2020) varten tehdyn palautekyselyn tulokset kertovat hyvin samanlaisia tuloksia koskien yhdistyksen vertaistukitoiminnan hyödyllisyydestä ja hyvästä ilmapiiristä kuin omamme (Valkila & Tervo 2020).

Vertaistuen rinnalla informanttimme pitivät UUT ry:n vaikuttamis- ja tiedottamistoimintaa tärkeänä. UUT ry:tä pidettiin niin ikään uskontojen uhrien äänenä, joka pitää ilmiötä esillä julkisuudessa ja ajaa heidän asiaansa. UUT ry:n toiminaan osallistujat pitävät yhdistyksen vaikuttamis- ja tiedottamistoimintaa jopa yhtenä vertaistukitoiminnan muotona, joka ei jää hyödyllisyydeltään perinteisen vertaistukitoiminnan varjoon (Valkila & Tervo 2020).

Palvelunohjausta UUT ry:n ulkopuolisiin palveluihin ei ollut tapahtunut, mutta tiedonantajille oli kerrottu mahdollisuuksista saada apua myös muualta. Tuloksissa ei tullut ilmi, kuka näistä mahdollisuuksista on kertonut. Osalla tiedonantajista oli

tai oli ollut terapiasuhde, mutta ei UUT ry:n verkkosivuillaan suosittelmien hengelliseen väkivaltaan perehtyneiden psykoterapeuttien kanssa. (Uskontojen uhrin tuki UUT ry. Löydä tukea. Terapeutit).

Tuloksista nousi esille useampia ehdotuksia UUT ry:n toiminnan kehittämiseksi. UUT ry:n työn toivottiin olevan näkyvämpää, jotta hengellisen väkivallan uhrit saisivat aikaisemmin apua. Tiedon jakamisen liittyen hengelliseen väkivaltaan toivottiin myös olevan vahvempaa. Vertaistukiryhmien tapaamisvälien toivottiin olevan lyhyempiä ja kohdennettuja ryhmiä toivottiin olevan enemmän. Kohdennettuja ryhmiä toivottiin erityisesti miehille, naisille, ateisteille sekä englannin kieltä puhuville. Fyysisiä vertaistukiryhmiä toivottiin useammalle paikkakunnalle. Myös toiminnallista vertaistukea toivottiin esimerkiksi piknikien tai erilaisten teemapäivien muodossa. Lisäksi UUT ry:n toivottiin välittävän vertaistukihenkilöitä ja liittämään enemmän ammattilaisia osaksi UUT ry:n auttamistoimintaa.

UUT ry:n toiminnan arviointeja varten tehtyjen palautekyselyiden (2020, 2019) tulokset tuovat myös esille toimintaan osallistujien tarvetta useammille kohdennetuille ryhmille. Palautekyselyiden tuloksissa esiintyvät toiveet kohdennetuista ryhmistä eroavat kuitenkin hieman omista tuloksistamme. Vuonna 2018 toimintaan osallistuneet olivat toivoneet erityisesti kohdennettuja ryhmiä, joihin osallistuisivat vain tietyistä yhteisöistä irtautuneet. (Valkila & Tervo 2020; Valkila & Gummerus 2019.) Omista tuloksistamme taas nousi ilmi, että vaikka kohdennettuja vertaistukiryhmiä toivotaan enemmän UUT ry:n toimintaan, tiettyjen uskonnollisten yhteisöjen entisille jäsenille kohdennetuille vertaistukiryhmille ei nähty tarvetta. Hengellisen väkivallan kokemuksia pidettiin samankaltaisina riippumatta siitä, mistä uskonnollisesta yhteisöstä uhri on irtautunut. Vaikka kaikki eivät koe samoja asioita hengelliseksi väkivallaksi, on olemassa tiettyjä kaikkiin uskonnollisiin yhteisöihin päteviä uskonnollisuuden piirteitä, joista voi muodostua riski yhteisöjen jäsenten hyvinvoinnille. Nämä epäterveet uskonnollisuuden piirteet liittyvät usein yhteisöjen auktoriteettien vallan väärinkäyttöön. (Villa 2013, 60, 63–65; Gothöni 2014, 149, 151.)

8 POHDINTA

8.1 Tulosten tarkastelu

Kun lähdimme tekemään opinnäytetyötämme, oli jo aluksi selvää, että olemme kiinnostuneet erilaisissa uskonnollisissa yhteisöissä ilmenevästä hengellisestä väkivallasta. Diakoniatyöntekijän kompetensseihin kuuluu kristillisen ihmiskäsitykseen ja lähimmäisen rakkauteen perustuva ihmisarvon kunnioittaminen, sekä yksilön itsemääräämisoikeuden puolustaminen. Näistä ajatuksista lähdimme myös jalostamaan tutkimusideaamme. Halusimme auttaa hengellistä väkivaltaa kokeneita henkilöitä, ja koimme, että parhaiten onnistuisimme siinä tutkimalla jo tehtyä auttamistyötä, ja parhaimman näkemyksen tähän saisimme avuntarvitsijoilta itseltään. Haastatteluista nousikin esille tärkeää tietoa hengellistä väkivaltaa kokeneen kohtaamisesta sekä auttamisesta.

Toimivan auttamistyön merkitystä ei voi vähätellä. Kun apu on oikein kohdennettua, siitä saadaan suurin hyöty. Keräämässämme aineistossa oli jonkin verran samankaltaisuuksia. Jokainen hengellistä väkivaltaa kohdannut on kuitenkin yksilö, ja esimerkiksi samasta uskontokunnasta hengellisen väkivallan takia lähteneillä ihmisillä saattaa olla hyvin erilaiset tarpeet, toiveet ja odotukset avunsaamisesta. Haastateltavat toivat rohkeasti esille yksilöllisiä tarpeitaan ja huomioitaan, ja kerätystä materiaalista nousi ilmi ajatus siitä, että hengellisestä väkivallasta puhuttaisiin avoimemmin.

Vaikka opinnäytetyömme on tehty yhteistyössä UUT ry:n kanssa, myös yksityinen ja julkinen sektori voi hyödyntää sitä. Aineistosta nousi vahvasti esille toive siitä, että ammattilainen osaisi kohdata hengellistä väkivaltaa kokeneen ihmisen ymmärtämällä, miten monimuotoista hengellinen väkivalta on ja miten monella tavalla se voi traumatisoida kokijaansa. Koska hengelliseen väkivaltaan kuuluu olennaisesti pelottelu, syyllistäminen ja kontrollointi, siitä kertominen on kokijalleen vaikeaa. Kun hengellistä väkivaltaa kohdannut ihminen tulee hakemaan ammattiapua, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen kohtaamisvalmiudet sekä tietous hengellisen väkivallan vaikutuksista nousevat avainasemaan.

Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten osaamattomuus koskien hengellistä väkivaltaa näkyivät tuloksissamme myös siinä, että melkein kaikki tiedonantajat olivat joutuneet hakemaan apua itse itselleen. Vain yksi informantti oli ohjattu ottamaan yhteyttä UUT ry:hyn julkisen sektorin sosiaali- ja terveystalveluiden kautta. Pidämme ilmiötä huolestuttavana, koska moni uskontojen uhreista saattaa jäädä avun ulkopuolelle, jos he eivät itse jaksa ponnistella hakeakseen itselleen apua. Nostamalla sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten valmiuksia tunnistaa hengellinen väkivalta esimerkiksi kouluttamalla sekä tulevia että nykyisiä alan ammattilaisia, uskontojen uhrien mahdollisuudet saada oikeanlaista apua tai apua ylipääntänsä myös kohenisivat.

UUT ry:n vahvuuksiin kuuluu hengellistä väkivaltaa kohdanneiden ihmisten puolustaminen sekä tietoisuuden lisääminen. Ajatteleme, että tulevaisuudessa UUT ry:n tekemää työtä tullaan tarvitsemaan yhä suuremmissa määrin. Kun uhri lähtee hakemaan apua itselleen, hän käy usein läpi erilaisia tunteita häpeästä pelkoon. Siksi on tärkeää, että apu on helposti saavutettavissa, ja että se on oikein kohdennettua.

8.2 Ammatillinen kasvu: Kirsikka

Koen opinnäytetyön olleen prosessi, jossa sain lisää kykyjä, tietoa ja taitoja. Opinnäytetyön tekeminen opetti itselleni erityisesti vuorovaikutus- ja kommunikaatio-taitoja ja tiimityöskentelyä. Tällaiset taidot ovat tärkeitä myös työelämässä. Mielestäni ryhmämme toimi hyvin yhteen, ja meillä kaikilla oli eri vahvuuksia, joita pystyimme myös hyödyntämään. Oli myös helppo saada apua, pohtia yhdessä asioita ja kaiken kaikkiaan koko prosessin läpi välittyi tunne siitä, ettei tässä olla yksin.

Tutkimuksen tekeminen myös tuotti jonkin verran käytännön tietoa. Itse tutkimusprosessin tekeminen oli itselleni täysin uutta, ja se olikin ehkä työn haastavin puoli. Tieto, jota löysimme kirjoista, oli toisinaan hankalalukuista. Työskentelyn ajoittaminen ja työtehokkuuden ylläpitäminen oli toisinaan haastavaa, mutta koen

kehittyneeni siinäkin. Suunnitelman ja käsikirjoituksen esittäminen itsessään oli hieman jännittävää, mutta koska olimme kaikki yhdessä tehneet niin paljon työtä aiheemme eteen, oli helpompaa ja varmempaa myös esitellä ne. Koen myös paineensietokykyni kehittyneen. Myöskin tiedonantajien haastatteleminen tuntui aluksi jännittävältä, mutta lopulta tilanteet olivat yllättävän luonnollisia ja mukavia.

Hengellinen väkivalta on ilmiönä itselleni hyvinkin tuttu omakohtaisten kokemusten myötä. Itse erilaiset uskonyhteisöt tapoineen ovat tuttuja, mutta sain kuitenkin paljon uutta tietoa hengellistä väkivaltaa kohdanneiden auttamistyöstä, ja siitä, millaista kohtaamista uskonnon uhri toivoo itselleen. Opinnäytetyömme käsittelee heikossa asemassa olevien ihmisten, uskontojen uhrien, kokemuksia auttamistyöstä, ja koen, että opin opinnäytetyötä tehdessäni lisää erilaisia keinoja puolustaa heikommassa asemassa olevia ihmisiä. Työmme edistää myös omalta osaltaan oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Ihmisten kohtaaminen haastattelemalla opetti myös sensitiivistä työtettä. Uskon opinnäytetyöprosessin antaneen itselleni valmiuksia tulevaan ammattiini sosionomi- diakonina.

8.3 Ammatillinen kasvu: Niina

Olen oppinut valtavasti hengellisestä väkivallasta ja sen eri auttamisen muodoista opinnäyteprosessin aikana. Aluksi aihe oli minulle hiukan vieraampi, mutta samalla todella mielenkiintoinen. Prosessi on ollut pitkä ja välillä myös raskas, mutta olen kasvanut tämän aikana paljon. Yhdessä tekeminen on sujunut hyvin ja yhdessä tekeminen on opettanut tärkeitä taitoja tulevaisuuden työtä varten. Välillä meillä oli kommunikaatio-ongelmia ja ajankäytön ongelmia, mutta työnjakomme oli tasaista ja saimme kaikki opinnäytetyömme vaiheet ajoissa tehtyä. Tiimityöskentely on yksi taidoista, joita tulee olla tulevalla sosionomi diakoniatyöntekijällä.

Tulevana sosionomi diakoniatyöntekijänä pidän tärkeänä tietoutta hengellisestä väkivallasta. Menin töihin seurakuntaan tai sosiaalipuolelle, on hyvä tunnistaa hengellinen väkivalta, osata auttaa siinä ja tarvittaessa ohjata eteenpäin. Lisäksi

koen, että haastatteluita tehdessäni opin kaikista eniten. Sain kuulla ihmisten tarinoita ja opin mitä kuunteleminen ja haastatteleminen tällaisessa tilanteessa oikeasti ovat.

On tärkeää, että hengellistä väkivaltaa kokeneet ihmiset saavat äänensä kuuluviin. Hengellinen väkivalta on ilmiönä vielä monelle tuntematon ja siksi onkin hyvä, että asiasta puhutaan yhä enemmän ja tehdään ilmiö näkyväksi. Uskontojen yhteisöissä sekä uskossa itsessään on mielestäni paljon hyvää eikä mitään tiettyä uskon yhteisöä tulisikaan leimata. On kuitenkin hyvä olla tietoinen hengellisestä väkivallasta sekä vallan käytöstä väärin. Useimmat haastateltavat olisivat toivoneet enemmän tietoutta asiasta ja pidän itsekin sitä tärkeänä. Hengellisessä väkivallassa haastavaa on sen tunnistaminen sekä se, että jokainen kokee hengellisen väkivallan eri tavalla. Se mikä on toiselle hengellistä väkivaltaa ei välttämättä ole sitä toiselle.

8.4 Ammatillinen kasvu: Sara

Hengellinen väkivalta aiheena ei ollut minulle entuudestaan vieras. Erilaiset uskonnolliset yhteisöt ovat kiehtoneet minua vahvasti lapsesta asti ja olen tiedostanut uskonnollisuuden ja uskonnollisten yhteisöjen riskit hyvinvoinnille. Tämän oppinnäytetyöprosessin aikana olen ymmärtänyt kuitenkin sen, että ennakkotietojani aiheeseen liittyen on leimannut hyvin pitkälti ennakkoluuloni tiettyjä uskonnollisia yhteisöjä kohtaan. Ammatillisen kasvuni edellytyksenä minun on ollut tärkeää ymmärtää, että hengellinen väkivalta voi koskettaa kaikkia uskonnollisia yhteisöjä ja niiden jäseniä. Minkään uskonnollisen yhteisön leimaaminen kokonaan epäterveeksi ei ole mielekäästä, koska samalla kun joku yhteisö voi olla toiselle riski hyvinvoinnille, toiselle se voi olla hyvinvointia edistävä tekijä.

Kaikki eivät näe esimerkiksi uskonnollisen yhteisön tiukkoja sääntöjä hengellisenä valtana, vaan hengellisen väkivallan kokemukset ovat hyvin yksilöllisiä. Hengellisen väkivallan yksilöllisyyden sisäistäminen luo hyvät lähtökohdat uskontojen uhrien kohtaamiselle, koska mielestäni uskontojen uhrien kohtaamisessa

on tärkeintä kuulla ja uskoa vähättelemättä asiakkaan kokemusta siitä, että hänelle on tehty väärin.

Sosiaali- terveys- ja kirkon alan työntekijänä hengellisen väkivallan tunnistaminen on tärkeää. Tässä opinnäytetyössä ja muissa tutkimuksissa on tullut ilmi, että ammattiauttajien tieto hengellisestä väkivallasta ja taito kohdata hengellisen väkivallan uhreja on ollut puutteellista. Uskon että tämän tutkimuksen tekeminen on nostanut herkkyyttäni tunnistaa uskontojen uhreja ja epäterveen uskonnollisuuden piirteitä työssäni. Se ei kuitenkaan tule olemaan helppoa, varsinkin jos sijoitun tulevaisuudessa kirkon alan työhön. Hengellistä väkivaltaa ilmenee myös yhtä lailla evankelisluterilaisissa seurakunnissa kuin muissakin uskonnollisissa yhteisöissä. Nähtäväksi jää, pystynkö tunnistamaan hengellistä valtaa, jos sitä ilmenee omassa yhteisössäni tai työpaikallani?

Opinnäytetyöprosessi oli kokonaisuudessaan minulle hyvin opettavainen kokemus. Sain nähdä pintaraapaisun tutkimuksen tekemisen maailmasta, josta hyödyn varmasti paljon mahdollisissa tulevissa jatko-opinnoissa. Koen erityisesti omien ryhmätyöskentelytaitojeni kohentuneen, vaikkakin työskentely kolmen ryhmässä oli ajoittain luonnollisesti haastavaa. Etenkin ajan löytäminen yhteiselle työskentelylle oli vaikeaa. Ratkaisimme kuitenkin ongelman hyvällä työnjaolla ja aikataulutuksella.

8.5 Jatkotutkimusaiheet

Ruohon (2013) mukaan seurakunta on yksi paikoista, joista uskontojen uhri voi saada apua (Ruoho 2013, 345–349). Opinnäytetyötämme varten kerätystä aineistosta ei noussut kuitenkaan yhtään kokemusta seurakunnan tarjoamasta avusta uskontojen uhreille. Jatkotutkimusaiheena olisikin mielenkiintoista selvittää uskontojen uhrien kokemuksia seurakunnan tarjoamasta avusta ja sen laadusta sekä sitä, miten Kirkkohallituksen *Turvallinen seurakunta* – ohjeistusta (2019) noudatetaan hengellisen turvallisuuden osilta Suomen evankelisluterilaisissa seurakunnissa. Tämä on kuitenkin aiheena jopa haastava, koska seurakuntien toimintatavat eroavat hyvinkin paljon toisistaan.

Toinen jatkotutkimusaihe voisi liittyä siihen, millaista tukea hengellistä väkivaltaa kohdanneiden henkilöiden läheiset ovat saaneet UUT ry:ltä. Yhdistyksen pääta-voite on tukea uskonnollisissa yhteisöissä vaikeuksiin joutuneiden henkilöiden lisäksi heidän läheisiään. (Uskontojen uhrien tuki ry. Yhdistys. UUT ry.) Tästä emme löytäneet juuri mitään tietoa, joten tutkimus voisi olla tarpeellinen ja mielenkiintoinen.

LÄHTEET

- Eskola, J. & Suoranta, J. (2015). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Saatavilla <https://www.storytel.com/>
- Eskola, J. & Vastamäki, J. (2010). Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I* (s. 26–44). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Gothöni, R. (2014) *Auttava kohtaaminen 2: Sielunhoidon menetelmät ja käytäntö*. Helsinki: Kirjapaja.
- Hakkarainen, T. & Tervaniemi, J. (2016). ”Se on sellainen voimavara”. *Uskonnollinen vakaumus perheen mielenterveyden ja hyvinvoinnin tukena*. (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulua, sosiaalialan koulutusohjelma. Saatavilla <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117212/OPINNAYTETYO%20VAKAUMUS.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hartikka, J. (2013). ”Se auttaa jaksamaan, kun löytää toisen samanlaisen” *Kokemuksia vertaistuesta ja vertaistuen merkityksistä* (Opinnäytetyö, Laurea-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma). Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/69944/Julkaistu_Hartikka_Theseus.pdf?sequence=1
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2015) *Tutkimushaastattelu*. Saatavilla <https://www.elibslibrary.com/>
- Hurtig, J. (2013). *Taivaan taimet. Uskonnollinen yhteisöllisyys ja väkivalta*. Tampere: Vastapaino.
- Johansson, M. (2017). *Jehovan todistajista eronneiden tarinoita eroprosessista ja avunsaannista* (Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto, Sosiaalinen työ). Saatavilla <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/55912/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201711164277.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kirkkohallitus (2018). *Turvallinen seurakunta*. <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Turvallinen+seurakunta+-ohjeistus.pdf/d7914fda-53ac-7c79-a85f-c7d6768c7776?t=1554885485000>

- Korpi, M. (2018). *Jehovan todistajista irtautujien kokemuksia hengellisestä väkivallasta* (Opinnäytetyö, Vaasan ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma). Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/145984/Marika_Korpi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kukkula, T. (2007). *"Mikä tekee uskonnosta painostavan?" Tutkimus uskonnollisen painostuksen kokemuksesta kokijan näkökulmasta*. (Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto, Kulttuurien tutkimusten laitos). Saatavilla <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/19225/gradu2007kukkula.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kuokkanen, E. (2011). *Hengellisen väkivallan tunnistaminen sosiaali- ja terveysalan työssä*. (Opinnäytetyö, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma). Saatavilla 11.10.2020 <https://www.theseus.fi/handle/10024/26140>
- Kylmä, J. & Juvakka, T. (2007). *Laadullinen terveystutkimus*. Helsinki: Edita
- Lahti, P. (1995). A. Kokemuksia uskonnollisista yhteisöistä. Teoksessa H. Heino, P. Lahti & K. Salonen (toim.), *Uskonnon kahdet kasvot. Mielenterveyden tuki vai taakka* (s. 12–18). Helsinki: Kirjapaino.
- Lahti, P. (1995). B. Mielenterveysajattelun lähtökohdat. Teoksessa H. Heino, P. Lahti & K. Salonen (toim.), *Uskonnon kahdet kasvot. Mielenterveyden tuki vai taakka* (s. 45–51). Helsinki: Kirjapaino.
- Lindström, E. & Ojalammi, M. (2020). *Tuskasta nousee aamu*. Kerava: Bona Anima.
- Linjakumpu, A. (2015). *Uskonnon varjot. Hengellinen väkivalta uskonnollisissa yhteisöissä*. Vantaa: Kansaprint Oy.
- Mikkonen, I. & Saarinen, A. (2018). *Vertaistuki sosiaali- ja terveysalalla*. Tallinna: Printon.
- Moilanen, P. & Rähjä, P. (2010). Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II* (s. 46–69). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ojanen, M. (1998). *Persoonallisuuden psykologia*.
- Pisilä, M. (2014). *Hengellisen väkivallan mestari – Matteuksen Jeesus ja uskonnollisen polemiikin kielipelit* (Pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yli-

- opisto, filosofinen tiedekunta, teologian osasto, eksegetiikka.) Saatavilla 23.11.2020 https://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20140379/urn_nbn_fi_uef-20140379.pdf
- Porkka, J & Valtonen M. (2021). *Lapsen ja nuoren uskonnollinen kehitys ja sen tukeminen* [painossa].
- Rajala, N. (2016). *Kirkon työntekijöiden kokemuksia hengellisestä väkivallasta*. (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja diakonia-alan koulutusohjelma.) Saatavilla 11.10.2020 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/107762/Rajala_Noora_Kirkon_tt_kokemuksia_heng_vakivallasta.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ruoho, A. (2013). *Päästä meidät pelosta*. Helsinki: Nemo.
- Ruoho, A. (2015). *Vartiotornin varjossa*. Suomi: Atena Kustannus Oy.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (2010). *Haastattelun analyysi*. Saatavilla www.ellibslibrary.com
- Saarenpää, J. (2019). *Seksuaalivähemmistöt ja hengellinen väkivalta - vertaistutkiryhmän avulla kohta parempaa uskonnollista tai uskonnotonta ymmärrystä* (Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto, Kulttuurien tutkimusten laitos, Käytännön teologia). Saatavilla <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/302610>
- Tamminen, T. (2010). *Psykoterapiat*. Klaukkala: Kariston Kirjapaino Oy.
- Tasala, M. (2018). Kun lyödään Raamatulla. *Talentia* 45(1), 12–18. <https://talentia.e-julkaisu.com/2018/1/docs/talentia118.pdf>
- Terveys- ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Lapset, nuoret ja perheet. Työn tueksi. Väkivallan ehkäisy. Väkivallan muodot. Saatavilla 12.8.2020 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/vakivallan-muodot
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Saatavilla <https://www.ellibslibrary.com/>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (14.11.2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilysten käsitteleminen Suomessa*. Saatavilla https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Uskontojen uhrien tuki UUT ry. Löydä tukea. Saatavilla 29.2.2020 <http://www.uskontojenuhrientuki.fi/loyda-tukea/>

- Uskontojen uhrien tuki UUT ry. Löydä tukea. Terapeutit. Saatavilla 13.8.2020
<https://www.uskontojenuhrientuki.fi/loyda-tukea/terapeutit/>
- Uskontojen uhrien tuki UUT ry. Löydä tukea. Vertaistukipuhelin. Saatavilla
13.8.2020 <https://www.uskontojenuhrientuki.fi/loyda-tukea/puhelimet/>
- Uskontojen uhrien tuki UUT ry. Löydä tukea. Vertaistukiryhmät. Saatavilla
7.2.2020 <http://www.uskontojenuhrientuki.fi/loyda-tukea/vertaistukiryhmat/>
- Uskontojen uhrien tuki UUT ry. Uskonyhteisöistä. Milloin huolestua. Saatavilla
12.8.2020 <https://www.uskontojenuhrientuki.fi/uskonyhteisoista/milloin-huolestua/>
- Uskontojen uhrien tuki UUT ry. Yhdistys. UUT ry. Saatavilla 14.2.2020
<https://www.uskontojenuhrientuki.fi/yhdistys/uut-ry/>
- Uskontojen uhrien tuki UUT ry. Yhdistys. UUT ry. Saatavilla 14.2.2020
<https://www.uskontojenuhrientuki.fi/yhdistys/uut-ry/>
- Valkila, J. & Gummerus, I. (2019). *UUT:n vuoden 2018 toiminnan arviointi: vertaistuki-, tiedotus- ja vaikutustoiminta, kysely toimintaan osallistuneille*. <https://www.uskontojenuhrientuki.fi/wp-content/uploads/2019/01/Arviointi-vuodelta-2018-vertaistuki-ja-tiedotus-toiminta.pdf>
- Valkila, J. & Tervo, J. (2020). *UUT:n vuoden 2019 toiminnan arviointi: vertaistuki-, tiedotus- ja vaikutustoiminta, kysely toimintaan osallistuneille*.
- WHO. Newsroom. Fact sheets. Detail. Mental health: Strengthening our response. Saatavilla 8.8.2020 <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>
- Villa, J. (2013). *Hengellinen väkivalta*. Helsinki: Kirjapaja.

LIITE 1. Haastattelukutsu

Hei!

Olisitko kiinnostunut kertomaan kokemuksistasi Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n tarjoamasta avusta ja mielipiteitäsi sinulle tarjotun avun kehittämisestä?

Olemme kolme sosionomi- diakoni- opiskelijaa Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä yhteistyössä Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n kanssa ja haluaisimme tietää, minkälaista apua Sinä, kristillisestä tai kristillisperäisestä uskonnosta lähtenyt, olet saanut heiltä ja erityisesti siitä, miten yhdistyksen toimintaa voisi kehittää tulevaisuudessa. Tämän lisäksi tutkimme opinnäytetyössämme myös sitä, minkälaista apua kristillisten ja kristillisperäisten uskontojen uhrin ovat saaneet UUT ry:n yhteistyökumppaneiden tai muiden palveluntarjoajien terapiasta. Terapia ei kuitenkaan ole keskeinen asia tutkimuksemme, joten voit osallistua tutkimukseen myös ilman terapiakokemusta.

Koko maailmassa vallitsevan koronavirustilanteen vuoksi toivomme mahdollisuutta videohaastatteluun Skypen kautta. Haastattelumme nauhoitetaan litterointia varten. Asian arkaluontoisuuden huomioon ottaen olemme myös valmistautuneet puhelinhaastatteluihin. Haastattelut ovat täysin luottamuksellisia ja niistä kertynyttä aineistoa käsittelee ainoastaan opinnäytetyön tekijät. Emme kerro opinnäytetyössämme myöskään Sinusta tunnistettavia asioita, kuten asuinpaikkaa tai uskonyhteisöä. Voit asua missä tahansa, iälläsi tai sukupuolellasi tai sillä että et määrittele itseäsi, ei ole väliä. Oleellista on, että olet saanut apua Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n kautta. Toivomme, että hengelliseen väkivaltaan liittyvä akuutein kriisi olisi kohdallasi jo ohi ja pystyisit tarkastelemaan kokemaasi siitä jo hieman toipuneena.

Haastattelut tapahtuvat mahdollisimman pian. Jos Sinulla on kysyttävää, laitaathan rohkeasti sähköpostia. Olemme todella kiitollisia avustasi, teemme yhdessä tärkeää työtä uskontojen uhrien auttamiseksi.

Yhteydenotot sähköpostiin: X

Ystävällisin terveisin

Kirsikka Kivero, Niina Koivula & Sara Sunikka

LIITE 2. Uskontojen uhrien teemahaastattelurunko

Minkälaista apua hengellistä väkivaltaa kokenut tarvitsee?

Kokemukset Uskontojen uhrien tuki UUT ry:stä

Mitä kautta löysit UUT ry:n?

Kuinka helppoa apua oli saada?

Minkälaista apua sait?

Mitä hyvää vastaanotetussa avussa oli?

Miten sinut kohdattiin?

Onko ohjattu muiden palvelujen piiriin?

- Oletko käynyt Uskontojen uhrien tuki UUT ry:n suositteleman psykoterapeutin vastaanotolla?
- Oletko kokenut psykoterapian hyödylliseksi hoitomuodoksi?

Kehittämisehdotukset

Mitä kehitettävää UUT ry:n palveluissa on?

Oliko apu riittävää?

- Minkälaista apua olisit tarvinnut?